

Ulica Górnicza

Przedwojenny przebieg ulicy Górnicznej pokrywa się ze współczesnym, ale obecna jej numeracja jest odwrócona względem przedwojennej, która zaczynała się od ul. Mickiewicza (dziś od Kościuszki), co spowodowało odwrócenie parzystości stron. Mieszkali przy niej zarówno rzymscy katolicy, jak i żydzi. Pod numerem 23 znajdowała się miejska szkoła, a pod 25 Szkoła Rzemieślnicza⁵⁰².

Przy Górnicznej 1 rejestr odnotowuje jedną rodzinę rzymsko-katolicką mieszkającą tam do 20.02.1941 r.⁵⁰³ Przy Górnicznej 2 rejestr odnotowuje dwie rodziny żydowskie, z których jedna Zerykierów mieszkała tam do 19.03.1936 r., a druga Schwacberków zamieszkała tam od 19.02.1941 r.

Górnicza 4⁵⁰⁴ (obecnie Górnicza 15)

Według rejestru, współwłaścicielami domu byli dwaj bracia (potem jeden z nich wraz z wdową po drugim) Piechowiczowie⁵⁰⁵, rzymscy katolicy. Obok właścicieli i ich rodzin oraz innych rzymsko-katolickich lokatorów mieszkali tam także rodziny żydowskie.

Berek i Marja z domu Zer(y)kier WAJSELFISZ oraz córki Kajla, Sara i Ruchla

Berek, syn Arji-Lejba i Perli Mindli z domu Sercarz, urodził się 10.08.1881 r. w Radomiu, skąd przybył do Olkusza w 1905 r., był kupcem-właścicielem sklepu, w 1918 r.

⁵⁰² „Wykaz nieruchomości położonych w mieście Olkuszu” z 1935 r. (AP Katowice, sygn. 1204/315, k. 7).

⁵⁰³ „Wykaz nieruchomości położonych w mieście Olkuszu” z 1935 r. odnotowuje pod tym adresem plac „Magistrat Targowica” (AP Katowice, sygn. 1204/315, k. 6).

⁵⁰⁴ Zob. zdjęcie przy adresie Buchowieckiego 8.

⁵⁰⁵ „Wykaz nieruchomości położonych w mieście Olkuszu” z 1935 r. odnotowuje jako właścicieli „S-wie Piechowicza”, przy czym wpis, włącznie z numerem budynku, oddany jest odręcznie (AP Katowice, sygn. 1204/315, k. 6).

wybrany radnym miejskim⁵⁰⁶, w 1920 r. członek komisji finansowej Olkuskiego Komitetu współdziałania w obronie Ojczyzny⁵⁰⁷. W 1923 r. Berek wybrany został członkiem Zarządu Banku Komercyjnego (później: Bank Ludowy) spółdzielni z o. o. w Olkuszu, którym był także w latach 1927-28⁵⁰⁸. Książka telefoniczna na lata 1932/33 pod adresem „Rynek 76” podaje „Weichselfisz B., galant. i obuwie”⁵⁰⁹. Jego żona Marja, córka Izaaka-Hersza i Estery z domu Sercarz, urodziła się 18.05.1884 r. w Jędrzejowie, a do Olkusza przybyła w tym samym roku, co Berek, ale z Sosnowca. Wszystkie trzy córki urodziły się już w Olkuszu: Kajla 26.10.1906 r., Sara 11.07.1908 r. i Ruchla 31.03.1910 r. Sara 15.10.1932 r. przeprowadziła się do Warszawy, skąd powróciła 17.04.1936 r. Marja Wajchselfiszowa – obok Kałmy Żerykiera, Szymona-Mószka Firstenberga, Abrama Palucha – była współniczką spółki „Sprzedaż towarów galanteryjnych i obuwia „Galanterja” — spółka z ograniczoną odpowiedzialnością” z siedzibą w Olkuszu, Rynek N. 30, która rozpoczęła swą działalność 13 stycznia 1932 r., a prokurentem spółki został Berek Wajchselfisz⁵¹⁰.

Karolina Weichselfiszowa Salomea Weichselfiszówna

Podpis Karoliny (Kajli) i Salomei (Sary) Weichselfiszówn na liście uczennic Gimnazjum Żeńskiego Koła Polskiej Macierzy Szkolnej w Olkuszu w 1926 r. (źródło: <https://www.loc.gov/resource/pldec.007/?sp=118&r=0.355,0.277,0.707,0.402,0>)

Ruchla Wajselfiszówna.

Podpis Ruchli Wajselfiszówny na liście uczennic siedmioklasowej szkoły powszechnej w Olkuszu w 1926 r. (źródło: <http://www.polska1926.pl/karty/30360>)

05.03.1940 r. zamieszkała z nimi jako sublokatorka Rega Blum, siostrzenica Marji, która przeprowadziła się z rodzinnego domu przy Gwareckiej 17, dokąd powróciła 05.10.1940 r.

Ich los jest nieznan.

⁵⁰⁶ *Kronika Powiatu Olkuskiego*, nr 38 i 39 (rok II), Olkusz, 01.08.1918 r., s. 2.

⁵⁰⁷ *Wiadomości olkuskie*, nr 1, 01.10.1920 r., s. 4.

⁵⁰⁸ AAN, sygn. 213/13044 Bank Ludowy (Komercyjny) w Olkuszu, protokół nr 2 Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia z 29.09.1923 r. (jako „B. Wajchselfisz”), wyciąg z protokołu nadzwyczajnego Walnego Zebrania członków z 26.06.1927 r. i wyciąg z protokołu nr 11 Dorocznego Walnego Zebrania członków z 03.04.1928 r., k. 40 (jako „Berek Weichselfisz”). *Księga adresowa miasta Krakowa, rocznik 1933/34*, dział II, s. 22 wymienia „Berka Wajselfisza” jako dyrektora Banku Ludowego sp. z ogr. odp. przy Krakowskiej 6.

⁵⁰⁹ *Spis abonentów sieci telefonicznych 1932/33*, s. 421.

⁵¹⁰ „*Expres Zagłębia*”, rok VII, Nr 106, Sosnowiec, poniedziałek 18.04.1932, s. 4.

Przy 3 Maja 41 mieszkał brat Berka Kielman. Przy Gwareckiej 17 mieszkała siostra Marji Kajla Blum oraz ich brat Kałma Zerykier (który wraz z rodziną przeniósł się z Gwareckiej 17 na Górnica 4 niedługo przed utworzeniem getta, bo 08.08.1941 r., a był właścicielem drukarni prawie po sąsiedzku na Mickiewicza 1), a przy Buchowieckiego 6 brat Natan Zerykier (który do 19.03.1936 r. mieszkał z rodziną po sąsiedzku na Górnicy 2, a następnie niedaleko, bo na Mickiewicza 4 i od 16.06.1939 r. znów niemal po sąsiedzku przy Buchowieckiego 6).

Chaim-(C)hersz i Blima-Gitla z domu Frydman MOSLER oraz córka Chana i Abram GOLDFELD

Chaim-(C)hersz, syn Nuchoma i Rochli Czarnej z domu Bulka, urodził się 26.09.1874 r. w Opocznie, stamtąd też przybył do Olkusza, był krawcem właścicielem zakładu. Blima-Gitla, córka Borucha i Rajzli z domu Rozenbaum, urodziła się 18.05.1875 r. w Olkuszu. Pobrali się w Olkuszu 03.07.1898 r., tutaj urodziły się cztery mieszkające z nimi córki: 15.05.1902 r. Laja-Szajndla, 27.06.1906 r. Chaja-Tołca, 07.10.1911 r. Chana i 14.10.1915 r. Małka. 22.02.1936 r. przybył ze Strzemieszyc i zamieszkał z nimi jako sublokator Jakób Pinkus, krawiec i 18.03.1936 r. Laja-Szajndla wraz z nim przeprowadzili się na 3 Maja 5. 10.04.1936 r. Chaja-Tołca wyjechała do Katowic, skąd wróciła 30.07.1936 r. i 02.06.1937 r. przeprowadziła się do Chrzanowa. 30.07.1936 r. przybył z Chrzanowa i zamieszkał z nimi jako sublokator Chaim Samuel Gutter, syn Markusa i Itli z domu Barber, garbarz, który 15.03.1937 r. powrócił do Chrzanowa. 06.04.1937 r. Małka przeprowadziła na Żuradzką 14. 20.12.1938 r. przeprowadził się z Bóźnicznej 2 i zamieszkał z nimi jako sublokator Abram Goldfeld, urodzony 15.12.1891 r., kupiec, który 12.01.1933 r. przybył do Olkusza z Będzina i zamieszkał przy Sławkowskiej/Buchowieckiego 10, skąd 22.01.1934 r. wyjechał do Będzina i 15.10.1935 r. wrócił pod ten adres, a 13.10.1936 r. przeprowadził się na Parczewską 4 i stamtąd 28.12.1936 r. na Bóźniczną 2 m. 1.

12.03.1942 r. Chana wywieziona została do niemieckich obozów pracy, odnotowana na liście kobiet wywiezionych tego dnia z olkuskiego getta w ręcznym dopisku pod maszynopisem⁵¹¹.

Matka i córka zamordowane zostały w czasie wojny, Blima-Gitla wywieziona została do obozu zagłady w trakcie likwidacji olkuskiego getta, odnotowana na zachowanej częściowej liście deportacyjnej pod poz. 192⁵¹². Los Chaima-Chersza jest nieznan. Nieznany jest też los ich sublokatora Abrama Goldfelda.

⁵¹¹ K. Kocjan, *Zagłada olkuskich Żydów*, s. 99.

⁵¹² K. Kocjan, *Zagłada olkuskich Żydów*, s. 127.

Przy Buchowieckiego 10 mieszkała córka Marjem, przy 3 Maja 5 siostra Laja-Szajndla Pinkus, a przy Szpitalnej/Daszyńskiego 14 córka Małka Granek. Przy Żuradzkiej 14 mieszkała siostra Chaima-Chersza Gołda Rozenbaum, a przy Krakowskiej 11 brat Jankiel. Przy 3 Maja 16 mieszkał brat Blimy-Gitli Maior-Icyk Fridman.

Szmul-Izraël i Masia z domu Grosman ZILBERSZAC/ZYLBERSZAC oraz synowie Icek, Towia, Froim, Chaskiel, Kałma, Nachma, Jankiel i Josek

Szmul-Izraël, syn Jankiela i Tauby z domu Herc, urodził się w 1892 r. w Jędrzejowie, skąd w 1909 r. przybył do Olkusza, był kupcem – właścicielem sklepu⁵¹³. Jego żona Masia, córka Herszlika i Nachy z domu Grosman, urodziła się 27.06.1881 r. w Olkuszu. Pobrali się 14.06.1911 r. w Olkuszu, tutaj urodziło się ośmioro ich synów: 28.10.1903 r. Icek, 06.11.1908 r. Towia, 16.12.1909 r. Froim, 18.04.1913 r. Chaskiel, 20.01.1915 r. Kałma, 03.07.1916 r. Nachma, 18.09.1918 r. Jankiel i 19.12.1922 r. Josek. Początkowo mieszkali wszyscy przy pl. Piłsudskiego 31, skąd 01.01.1935 r. rodzice z dwoma najmłodszymi synami Jankielem i Joskiem przeprowadzili się na Górnica 4. 24.10.1938 r. Froim przeprowadził się do Łodzi.

Szmul Zylberszac przed wojną w Krynicy i w getcie (źródło: archiwum Aleksandra Zilberszaca)

⁵¹³ Pod adresem „Rynek 91” w *Spisie Abonentów Państwowej Sieci Telefonicznej w Zagłębiu Dąbrowskim 1929*, s. 230 i „pl. Piłsudskiego 91” w *Spisie abonentów sieci telefonicznych na 1936 r.*, s. 334. W 1938 r. w dziale „Elektrotechniczne artykuły” pod adresem Rynek 1 wymieniona jest „Szkło” sp. z o. o. wł. Zielberszac M., zaś w dziale „Elektryczne artykuły” bez nazwiska właścicielki ta sama spółka widnieje pod adresem Pl. Piłsudskiego 1 (*Przewodnik gospodarczy województw kieleckiego, krakowskiego i śląskiego 1938*, s. 28 i 29).

Masia Zylberszac przed wojną i w getcie (źródło: archiwum Aleksandra Zilberszaca)

Zdjęcie z lewej: Chaskiel (w mundurze Wojska Polskiego), Josek, Tobiasz, Nachama, Szlomo i ich matka Masia. Zdjęcie z prawej: Tobiasz (źródło: archiwum Aleksandra Zilberszaca)

Zylberszac Chaskiel

Podpis Chaskiela Zylberszaca na liście uczniów klasy piątej siedmioklasowej szkoły powszechnej w Olkuszu w 1926 r. (źródło: <http://www.polska1926.pl/karty/16396>)

Zdjęcie z lewej;; Chaskiel, zdjęcie z prawej: Chaskiel w getcie (źródło: archiwum rodzinne Aleksandra Zilberszaca)

Kałma Zilberszac.

Podpis Kałmy Zilberszaca na liście uczniów siedmioklasowej szkoły powszechnej w Olkuszu w 1926 r.
(źródło: <http://www.polska1926.pl/karty/16419>)

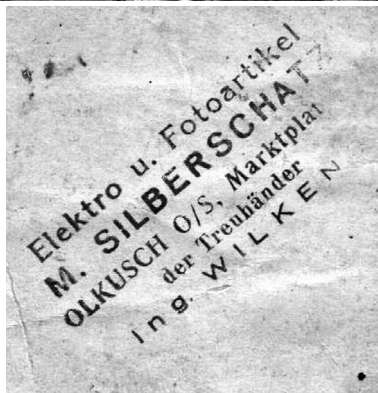
Kałma w mundurze Wojska Polskiego i w Olkuszu (źródło: archiwum Aleksandra Zilberszaca)

Nachma w mundurze Wojska Polskiego i w getcie (źródło: archiwum Aleksandra Zilberszaca)

Zdjęcie z lewej: Kałma Zilberszac w witrynie rodzinnego sklepu przy pl. Piłsudskiego 1, z prawej: Chaskiel i Jankiel (w mundurze Wojska Polskiego) (źródło: archiwum Aleksandra Zilberszaca)

Od lewej Kałma, Towia i Nacha Zilberszacowie w sklepie swego ojca przy pl. Piłsudskiego 1 przejętym przez niemieckiego powiernika Wilkensa, gwiazdy Dawida naszyte na piersi wskazują na okres po utworzeniu getta we wrześniu 1941 r. (źródło: archiwum Aleksandra Zilberszaca)

21.10.1939 r. Towia, Chaskiel i Nachma przeprowadzili się do rodziców i najmłodszych braci na Górnicy 4. 05.10.1940 r. Chaskiel przeprowadził się na Buchowieckiego 6, gdzie mieszkał z poślubioną 15.11.1940 r. w Sosnowcu Małą Rozenbaum. W getcie mieszkali przy Cegielnianej 8. Towia, Chaskiel i Josek pracowali w fabryce walizek znajdującej się w budynku gimnazjum żeńskiego przy Augustiańskiej (dziś Nullo) i pozostali tam po likwidacji olkuskiego getta do 10-20.08.1943 r. Towia, Chaskiel i Josek znaleźli się na liście więźniów przybyłych 10 lutego 1945 r. z obozu koncentracyjnego Gross Rosen do obozu w Buchenwaldzie pod poz. 2830-2831: Towia zarejestrowany pod numerem GR95850, a Chaskiel 95882.

Karta rejestracyjna Nr 2: 215456
9464

1. Nazwisko (złk wyjątek parafianka) Zylberszyc

2. Imiona Tobiasz
(z wyjątkiem parafianki)

3. Urodzony(a) dn. 6 mies. XI roku 1906

4. Rodzice Samuel i Mania z Szermanow
(imię ojca, imię i nazwisko parafianki matki)

5. Adres z 1.IX.39 Byczki 4 Olkusz

6. Zmianę adresu w czasie wojny

DATA	ADRES	PRZYCZYNA ZMIANY
	<u>Olkusz</u>	<u>Przebieżenie</u>
	<u>Legielna 8</u>	<u>Przebieżenie</u>

7. Adres obecny Olkusz 3-go Maja 5

8. Wykształcenie szkoła techniczna

9. Zawód Radio technik gdzie Warszawa

a) wykonywany przed wojną ni

b) wykonywany przed wojną ni

c) wykonywany w czasie wojny ni

d) obecny Radio Techniki

10. Sposób przetrwania

door koncentracji

Powojenna karta rejestracyjna Tobiasza Zylberszyc w Komitecie Żydowskim w Olkuszu z 15.06.1946r. (źródło: archiwum ŻIH)

11. Czy był aresztowany(a), szantażowany(a), siedział(a) w więzieniu, obozie Olkusz, Opatowski

12. Utrzymywał(a) się z funduszy: własnych, krewnych, przyjaciół — żydów, nie-żydów (), społecznych, innych ()

13. Czy posiada jakies dokumenty (fotografie, pamiętniki, zapiski, dane statystyczne itp.) dotyczące martyrologii żydów, czy pragnie opowiedzieć lub opisać swoje przeżycia

14. Krewni, którzy przeżywali w Polsce 1.IX.39 i ocalałi

NAZWISKO I IMIE	WIEK	STOPIEN POKREWIEŃSTWA	OBECNY ADRES
		/	

15. Krewni zagranicą

NAZWISKO I IMIE	STOPIEN POKREWIEŃSTWA	KRAJ POBYTU
	/	

16. Uwagi

17. Adres dla korespondencji (ew. nazwisko przybrane i zmiany adresu)

KOMITET w Olkuszu Data 15.VI.1946

Tobiasz Zylberszyc
Podpis rejestrującego się

H. M./M. 2 Druk. 81. Winiarski, Targowa 75

Karta rejestracyjna Nr 5 215441
9468

1. Nazwisko (złk wyjątek parafianka) Zylberszyc

2. Imiona Joska
(z wyjątkiem parafianki)

3. Urodzony(a) dn. 19 mies. II roku 1922

4. Rodzice Samuel i Mania z Szermanow
(imię ojca, imię i nazwisko parafianki matki)

5. Adres z 1.IX.39 Byczki 4 Olkusz

6. Zmianę adresu w czasie wojny

DATA	ADRES	PRZYCZYNA ZMIANY
	<u>Olkusz</u>	<u>Przebieżenie</u>
	<u>1944 Legielna 8</u>	<u>Przebieżenie</u>

7. Adres obecny 3-go Maja 5

8. Wykształcenie szkoła powszechna

9. Zawód Radio technik gdzie Warszawa

a) wykonywany przed wojną ni

b) wykonywany przed wojną ni

c) wykonywany w czasie wojny ni

d) obecny ni

10. Sposób przetrwania

door koncentracji

11. Czy był aresztowany(a), szantażowany(a), siedział(a) w więzieniu, obozie Olkusz, Opatowski

12. Utrzymywał(a) się z funduszy: własnych, krewnych, przyjaciół — żydów, nie-żydów (), społecznych, innych ()

13. Czy posiada jakies dokumenty (fotografie, pamiętniki, zapiski, dane statystyczne itp.) dotyczące martyrologii żydów, czy pragnie opowiedzieć lub opisać swoje przeżycia

14. Krewni, którzy przeżywali w Polsce 1.IX.39 i ocalałi

NAZWISKO I IMIE	WIEK	STOPIEN POKREWIEŃSTWA	OBECNY ADRES
		/	

15. Krewni zagranicą

NAZWISKO I IMIE	STOPIEN POKREWIEŃSTWA	KRAJ POBYTU
	/	

16. Uwagi

17. Adres dla korespondencji (ew. nazwisko przybrane i zmiany adresu)

KOMITET w Olkuszu Data 15.VI.1946

Joska Zylberszyc
Podpis rejestrującego się

H. M./M. 2 Druk. 81. Winiarski, Targowa 75

Powojenna karta rejestracyjna Joska Zylberszyc w Komitecie Żydowskim w Olkuszu z 15.06.1946r. (źródło: archiwum ŻIH)

Rodzice oraz synowie Icek, Froim, Kałma, Nachma i Jankiel zamordowani zostali w czasie wojny, ojciec Szmul-Izraił oraz synowie Froim i Kałma wywiezieni zostali do obozu zagłady w trakcie likwidacji olkuskiego getta, odnotowani na zachowanej częściowej liście deportacyjnej pod poz. 634-636⁵¹⁴. Wojnę przeżyli Towia, Chaskiel i Josek, Towia i Josek odnotowani zostali w powojennym wykazie osób zarejestrowanych w Olkuszu pod poz. 132-133⁵¹⁵. Mordechaj Canin opisuje swoje spotkanie z Joskiem w Olkuszu tuż po wojnie w książce *Przez ruiny i zgliszczą*⁵¹⁶. Po wojnie do kwietnia 1966 r. rodziny Tobiasza i Rejli z Szafirów oraz Joska i Chaji z Szafirów Zilberszaców mieszkali w Olkuszu, Tobiasz wspólnie z bratem Joskiem prowadzili zakład produkcji masek pyłochłonnych „TEZET”⁵¹⁷.

Przy Gęsiej 2 mieszkał brat Masi Dawid-Aron Grosman, a przy pl. Piłsudskiego 31 siostra Małka Glazer.

Szmul-Nuchym i Laja z domu Kestenberg KERNER, córka Chana i syn Lejbuś

Szmul-Nuchym, syn Abrama i Tauby z domu Goldberg, urodził się 02.02.1903 r. w Olkuszu, był handlarzem węglem. Jego żona, Laja, córka Moszka i Estery Gołdy z domu Erlich, urodziła się 23.02.1906 r. w Olkuszu. Pobrali się w Olkuszu 21.01.1931 r. Wcześniej mieszkali na Wolbromskiej 3, na Górnicy 4 przeprowadzili się 25.10.1937 r. wraz z synem Lejbusiem, urodzonym 19.10.1932 r. w Olkuszu. W dniu 15.01.1939 r. przyszła na świat w Olkuszu ich córka Chana.

Cała rodzina zamordowana została w czasie wojny.

Przy Augustjańskiej 10 m. 1 mieszkali rodzice Szmula-Nuchyma z jego bratem Moszkiem-Judą, przy Wolbromskiej 3 brat Mordka-Hersz i brat Chaim-Dawid, a przy Żuradzkiej 2 brat Berek. Przy Augustjańskiej 1 m. 4 mieszkała matka Laji z jej siostrą Surą, przy Bocznej 11 siostra Rojza Najmark, a przy 3 Maja 37 siostra Rywka Rozenblum.

Chil-Majer i Rajzla z domu Dafner SZTAJNBERG oraz córki Estera i Zysla

Chil-Majer, syn Jakóba-Chersza i Fajgli z domu Mulsztajn, urodził się 20.11.1889 r. w Olkuszu, z zawodu walizkarz. Jego żona Rajzla, córka Lejzora i Chaji-Sury z domu Eksztajn, urodziła się w 1892 r. w Wolbromiu, do Olkusza przeprowadziła się stamtąd w 1912 r. Pobrali się w Wolbromiu 28.10.1912 r., w Olkuszu mieszkali wcześniej na

⁵¹⁴ K. Kocjan, *Zagłada olkuskich Żydów*, s. 137.

⁵¹⁵ K. Kocjan, *Zagłada olkuskich Żydów*, s. 164.

⁵¹⁶ Mordechaj Canin, *Przez ruiny i zgliszczą. Podróż po stu zgładzonych gminach żydowskich w Polsce*, przeł. Monika Adamczyk-Garbowska, Warszawa 2019, s. 391 nn., dostępny na <https://olkusczydzi.pl/wp-content/uploads/2019/07/Olkusz.pdf>.

⁵¹⁷ K. Kocjan, *Zagłada olkuskich Żydów*, s. 169.

Mickiewicza 6, 25.10.1937 r. przeprowadzili się na Górnicy 4. W Olkuszu urodziły się ich córki Estera, 30.09.1924 r., i Zysła, 20.10.1926 r.

W getcie mieszkali przy Wolbromerstrasse 16, skąd 12.03.1942 r. obie córki wysłane zostały do obozów pracy, odnotowane na liście kobiet wysłanych tego dnia z olkuskiego getta pod poz. 84 i 85⁵¹⁸.

Rodzice zamordowani zostali w czasie wojny. Obie córki przeżyły wojnę i odnotowane zostały na powojennym wykazie osób zarejestrowanych w Olkuszu pod poz. 101 i 102⁵¹⁹.

Do 05.12.1933 r., gdy wyjechali do Królewskiej Huty, mieszkali pod tym adresem Szlama i Frymeta z domu Piekarska Goldfeldowie. Szlama, syn Mendla i Ajdli z domu Rozenbaum, urodził się 24.03.1887 r. w Olkuszu, był handlarzem. Jego żona Frymeta, córka Izraela i Marji z domu Pozmentier, urodziła się 02.07.1894 r. w Będzinie, skąd w 1916 r. przybyła do Olkusza. Pobrali się 27.11.1917 r. w Będzinie.

Górnicy 5

Rejestr nie wskazuje właściciela, natomiast wykaz nieruchomości położonych w Olkuszu z 1935 r. posiada odrębny zapis „S-wie Jana Cichonia”⁵²⁰. Obok rzymskokatolickich lokatorów 01.09.1939 r. mieszkała tam także jedna rodzina żydowska. Pod numerem 7 znajdował się plac tożsamy z adresem Niepodległości 2 będący własnością Eljasza Dawida i Szlamy Rozenblumów⁵²¹.

Josek-Hersz i Rywa z domu Gitler PANKOWSCY, córki Sura-Frajdla i Chaja-Itla oraz synowie Jankiel, Aron, Lejbuś i Bcalel

Josek-Hersz, syn Mendla i Ruchli Laji z domu Kerner, urodził się 29.06.1881 r. w Olkuszu, był kupcem właścicielem sklepu. Jego żona Rywa, córka Abrama i Szajndli z domu Gendler, urodziła się 05.01.1886 r. w Pilicy, skąd w 1915 r. przybyła do Olkusza. Pobrali się w Pilicy 18.02.1902 r. W Pilicy urodziły się ich najstarsze dzieci: 15.10.1902 r. syn Jankiel i 16.05.1910 r. córka Sura-Frajdla. Pozostała czwórka dzieci urodziła się już w Olkuszu: córka Chaja-Itla, urodzona 13.06.1914 r. i synowie Aron, urodzony 15.10.1916 r., Lejbuś, urodzony 26.02.1919 r., i Bcalel, urodzony 03.10.1922 r. Josek-Hersz

⁵¹⁸ K. Kocjan, *Zagłada olkuskich Żydów*, s. 98.

⁵¹⁹ K. Kocjan, *Zagłada olkuskich Żydów*, s. 164.

⁵²⁰ „Wykaz nieruchomości położonych w mieście Olkuszu” z 1935 r. (AP Katowice, sygn. 1204/315, k. 6).

⁵²¹ AP Katowice, sygn. 1204/314 Akta miasta Olkusza, nadawanie numerów policyjnych, k. 10-11

był – obok Rywki Goldrajnd, Herszlika Szwarca i Izraela Eljasza – współnikiem spółki „Sklep wyrobów cukierniczych i towarów kolonialnych „Elpege” - spółka z ograniczoną odpowiedzialnością” z siedzibą w Olkuszu, Rynek 23, która rozpoczęła działalność 12 stycznia 1932 r., przy czym dominującą rolę w spółce mieli właśnie Josek-Hersz Pankowski i Herszlik Szwarc⁵²². 15.11.1931 r. Jankiel przeprowadził się z Olkusza do Ząbkowic, skąd powrócił 05.04.1934 r.

Jitla Pankowska. *Aron Pankowski.*

Podpisy Chaji-Itli (Jitli) i Arona Pankowskich na listach uczennic/uczniów siedmioklasowej powszechnej szkoły żeńskiej/męskiej w Olkuszu w 1926 r.

(źródło: <http://polska1926.pl/karty/30368> i <http://polska1926.pl/karty/16419>)

Rodzice, córki oraz synowie Jankiel, Lejbuś i Bcael zamordowani zostali w czasie wojny, rodzice wraz z córkami wywiezieni zostali do obozu zagłady w trakcie likwidacji olkuskiego getta w połowie czerwca 1942 r., odnotowani na częściowej liście deportacyjnej pod poz. 686-687 i 700-701⁵²³. Los Arona jest nieznany.

Przy pl. Piłsudskiego 20 mieszkała matka Joska-Hersza i jego siostra Chendla Chęcińska, przy Żuradzkiej 5 siostra Dobra Kochen, a przy Krakowskiej 4 brat Jakób.

Górnica 6⁵²⁴ (obecnie Górnica 13)

Właścicielem domu, nieruchomości i drukarni był rzymski katolik Jan-Nepomucen Stachurski⁵²⁵. Przewodnik gospodarczy na 1938 r. odnotowuje pod tym adresem drukarnię Marii Anieli Stachurskiej⁵²⁶. Obok rzymsko-katolickich lokatorów 01.09.1939 r. mieszkały tam także dwie rodziny żydowskie.

Chaim-Icek i Rajzla z domu Zajdman GILKSZTEJN oraz córki Mirla i Pesla

Chaim-Icek, syn Jakóba-Joska i Mirli z domu Gliksztejn, urodził się 07.09.1904 r. w Olkuszu, z zawodu był rzeźnikiem. Jego żona Rajzla, córka Luzera i Bajli z domu Brat, urodziła się 25.09.1901 r. w Będzinie. Ich córki Mirla i Pesla urodziły się

⁵²² „Expres Zagłębia”, Nr 106, poniedziałek 18.04.1932, s. 4.

⁵²³ K. Kocjan, *Zagłada olkuskich Żydów*, s. 139.

⁵²⁴ Zob. zdjęcie przy adresie Buchowieckiego 8.

⁵²⁵ „Wykaz nieruchomości położonych w mieście Olkuszu” z 1935 r. zawiera maszynowy zapis „Franciszek Przedpełski”, skreślony i odręcznie dopisane nieczytelne dane małżeństwa z Miechowa (AP Katowice, sygn. 1204/315, k. 6).

⁵²⁶ *Przewodnik gospodarczy województw kieleckiego, krakowskiego i śląskiego 1938*, s. 24.

w Olkuszu odpowiednio w 1931 r. i 1932 r. Do 1933 r., gdy przeniósł się do Chrzanowa, mieszkał przy synu ojciec - wdowiec Jakób-Josek Gliksztajn.

Rajzla i córki zamordowane zostały w czasie wojny, wywiezione do obozu zagłady w trakcie likwidacji olkuskiego getta w połowie czerwca 1942 r., odnotowane zostały na częściowej liście deportacyjnej pod poz. 293-295⁵²⁷. Los Chaima-Icka jest nieznan.

Mordka i Estera-Itka z domu Guzy GROBAJZEN, córka Hena i syn Moszek

Mordka, syn Hendla i Zysli z domu Grobajzen, urodził się 18.11.1896 r. w Pilicy, z zawodu był krawcem, do Olkusza przeprowadził się z Dąbrowy Górniczej w 1928 r. Jego żona Estera-Itka, córka Efroima-Hersza i Laji z domu Bekier ur. 15.01.1897 r. w Chmielniku, skąd w 1916 r. przeprowadziła się do Olkusza. Pobrali się w Olkuszu 10.12.1925 r., tutaj urodziły się ich dzieci: 05.10.1926 r. córka Hena i 10.09.1931 r. syn Moszek.

Estera-Itka zamordowana została w czasie wojny, los jej męża i dzieci pozostaje nieznan.

Po lewej północna pierzeja Górniczej, po prawej w tle prawdopodobnie remiza strażacka za skrzyżowaniem z Parzewską, bliżej być może wylot łącznika z Bóźniczną
(źródło: Stary Olkusz w Fotografii Piotra Nogicia)

Górnica 11

Według rejestru, właścicielką domu i nieruchomości była rzymska katoliczka Anna Kudła (Kudła)⁵²⁸. Obok rzymsko-katolickich lokatorów 01.09.1939 r. mieszały tam także rodziny żydowskie.

⁵²⁷ K. Kocjan, *Zagłada olkuskich Żydów*, s. 130.

⁵²⁸ „Wykaz nieruchomości położonych w mieście Olkuszu” z 1935 r. zawiera maszynowy zapis „Anna Kudła” (AP Katowice, sygn. 1204/315, k. 6).

Uryś i Bajła z domu Macner BRAUMER/BRAUNER oraz córki Zysła, Sura Rochyma i Pesła

Uryś, syn Ajzyka i Zysli z domu Gemajner, urodził się 13.01.1885 r. w Pilicy, był nauczycielem chederu, do Olkusza przybył w 1913 r. z Pilicy. Jego żona Bajła, córka Berka Wolfa i Sury-Rochimy z domu Dafner, urodziła się w 1890 r. w Olkuszu. Ich córki także urodziły się w Olkuszu: Zysła 18.11.1917 r., Sura Rochyma 18.07.1919 r. i Pesła 15.09.1922 r. Na Górnicy 11 rodzina zamieszkała od 15.02.1937 r., wcześniej mieszkali na pl. Piłsudskiego 30, skąd 08.10.1935 r. najstarsza córka Zysła przeprowadziła się na Wolbromską 1, gdzie zamieszkała z ciotką-siostrą matki i jej rodziną.

Wszyscy zamordowani zostali w czasie wojny.

Przy 3 Maja 3 mieszkała starsza siostra Bajli – Zysła-Marja Rozensztajn. Inna siostra Rywka Szofel mieszkała na Wolbromskiej 1, ale zmarła 24.02.1938 r. w Olkuszu.

Mordka Szymcha i Dwojra z domu Rozenfeld EJZENBERG/AJZENBERG oraz córki Rywka i Ita

Mordka Szymcha, syn Abrama i Tołcy z domu Goldsztajn, urodził się 20.05.1874 r. w Książu Wielkim, był handlarzem, do Olkusza przeprowadził się z Książa Wielkiego w 1898 r. Jego żona Dwojra, córka Icyka i Ruchli z domu Wajcman, urodziła się 09.04.1873 r. w Olkuszu. Pobrali się w Olkuszu 13.03.1898 r. i mieszkali na ul. Żuradzkiej 1. Na Żuradzkiej 1 mieszkała z nimi także najstarsza córka Gołda, która po ślubie w Olkuszu z Abramem Szafirem przeprowadziła się 03.10.1934 r. do Będzina. Z Żuradzkiej 1 też 01.11.1935 r. wyprowadziła się kolejna córka Fajgla na Parczewską 2. Na Żuradzkiej 1 mieszkały także dwie najmłodsze, urodzone w Olkuszu córki: 09.04.1907 r. Rywka i 04.10.1909 r. Ita, które wraz z rodzicami przeprowadziły się 09.09.1936 r. na Górnicy 11.

Stąd rodzice z najmłodszą Itą przeprowadzili się 28.02.1941 r. na Gęsią 2, gdzie już wcześniej mieszkała Fajgla.

Rodzice zamordowani zostali w czasie wojny, wywiezieni do obozu zagłady w trakcie likwidacji olkuskiego getta w połowie czerwca 1942 r., odnotowani zostali na częściowej liście deportacyjnej pod poz. 142-143⁵²⁹. Los najmłodszych dwóch córek pozostaje nieznany.

Przy 3 Maja 3 mieszkał brat Dwojry Majer, który zmarł 09.05.1940 r. w Olkuszu.

⁵²⁹ K. Kocjan, *Zagłada olkuskich Żydów*, s. 126.

Moszek Szmul i Froim SŁOMNICCY

Moszek Szmul i Froim, synowie Mordki i Chany z domu Grosman, urodzili się w Olkuszu odpowiednio 02.07.1891 r. i 12.02.1899 r., obaj byli rzeźnikami. Wcześniej mieszkali w domu rodziców na Bóżnicznej 15 m. 1, od 30.01.1939 r. przenieśli się na Górnica 11.

Ich los jest nieznan.

Górnica 12⁵³⁰ (obecnie nie istnieje)

Rejestr nie wskazuje właściciela, natomiast wykaz nieruchomości położonych w Olkuszu z 1935 r. zawiera maszynowy zapis „Konstanty Garboliński”, skreślony i nadpisany „Chaim Lejzor Szpigler”⁵³¹. Wykaz sugeruje przyleganie tej nieruchomości do adresu Rynek 31. Mieszkały tam wyłącznie rodziny żydowskie. Przewodnik gospodarczy na rok 1938 wskazuje pod tym adresem działalność L. Szpigla w sektorze piwa⁵³².

Icyk-Majer i Sura z domu Zyngier SZAFIR

Icyk-Majer, syn Joska i Dwojry z domu Cukierman, urodził się 19.03.1867 r. w Olkuszu, był handlarzem. Jego żona Sura, córka Abrama i Hendli z domu Kac, urodziła się 09.10.1870 r. w Wolbromiu. Pobrali się w Wolbromiu 13.07.1892 r. Na Górnicy 12 zamieszkali od 18.03.1937 r., wcześniej mieszkali na 3 Maja 20 wraz z synem Lejbusiem-Herszlikiem, który wcześniej mieszkał z ojcem do 1913 r. w Gorenicach, a matka w Wolbromiu.

Ich los nie jest znany.

Ich syn Lejbuś-Herszlik mieszkał przy 3 Maja 2.

Wulf i Ruchla-Laja z domu Olmer OLIWA oraz córki Perla, Frymeta, Rywka i Hendla

Wulf, syn Icka-Nusena i Perli z domu Bizon, urodził się 15.03.1898 r. w Korczyni (pow. stopnicki), z zawodu krawiec, do Olkusza przybył w 1920 r. ze Staszowa. Jego żona Ruchla-Laja z domu Olmer, córka Ejzyka i Sury z domu Rajch, urodziła się 08.1901 r. w Skalbmierzu, do Olkusza przybyła w 1908 r. z Pilicy. Pobrali się w Olkuszu 17.06.1925 r., tu też urodziły się ich córki: 10.10.1924 r. Perla, 14.07.1925 r. Frymeta, 25.02.1931 r. Rywka i 08.04.1933 r. Hendla.

⁵³⁰ Zob. zdjęcie przy adresie Bóżniczna 23.

⁵³¹ „Wykaz nieruchomości położonych w mieście Olkuszu” z 1935 r. (AP Katowice, sygn. 1204/315, k. 6).

⁵³² *Przewodnik gospodarczy województw kieleckiego, krakowskiego i śląskiego 1938*, s. 77.

W getcie mieszkali przy Waldstr. 6, skąd 12.03.1942 r. Perla wywieziona została do obozów pracy, odnotowana na liście wywiezionych tego dnia z olkuskiego getta kobiet pod poz. 69⁵³³.

Rodzice i dwie najmłodsze siostry zamordowani zostali w czasie wojny. Perla i Frymeta przeżyły wojnę, odnotowane na powojennym spisie Żydów b. mieszkańców miasta Olkusz przebywających na terenie Dolnego Śląska pod poz. odpowiednio 46 i 45⁵³⁴.

Przy Kościuszki 1a mieszkał młodszy brat Wulfa Froim Majer.

Górnicza 13

Dom był własnością Jana Buczyńskiego⁵³⁵, rzymskiego katolika, handlarza. Obok licznej rodziny właściciela mieszkała tam 01.09.1939 r. jedna rodzina żydowska.

Abram i Tauba z domu Fajner ROZENFELD oraz synowie Juda-Wulf, Moszek-Josek i Izrael-Icek

Abram, syn Izraela-Icka i Hindy-Brandli, urodził się w 1887 r., był kupcem, w Olkuszu mieszkał od urodzenia. Jego żona Tauba z domu Fajner, córka Herszlika i Rachli z domu Goldfeld, urodziła się 13.03.1892 r. w Olkuszu. Pobrali się w Olkuszu 03.07.1916 r. Także ich trzech synowie urodzili się w Olkuszu: Juda-Wulf, urodzony 23.04.1917 r., Moszek-Josek, urodzony 26.01.1920 r. i Izrael-Icek, urodzony 08.09.1922 r.

Podpis Judy-Wulfa Rozenfelda na liście uczniów siedmioklasowej powszechnej szkoły męskiej w Olkuszu w 1926 r. (źródło: <http://polska1926.pl/karty/16420>)

Wszyscy, prócz najstarszego syna Judy-Wulfa, 01.12.1939 r. przeprowadzili się na Górniczą 18.

Rodzice i synowie Juda-Wulf i Izrael-Icek zamordowani zostali w czasie wojny. Los Moszka-Joska jest nieznan.

Na Górnicznej 31 mieszkały trzy siostry Tauby: Gołda, Estera i Perla.

⁵³³ K. Kocjan, *Zagłada olkuskich Żydów*, s. 98.

⁵³⁴ K. Kocjan, *Zagłada olkuskich Żydów*, s. 165.

⁵³⁵ Potwierdza to „Wykaz nieruchomości położonych w mieście Olkuszu” z 1935 r. (AP Katowice, sygn. 1204/315, k. 6).

Górnicza 17

Według rejestru, dom był własnością Wacława-Michała Burakowskiego, rzymskiego katolika, masarza oraz Andrzeja Toporka⁵³⁶, kowala – właściciela zakładu. Obok rodzin właścicieli mieszkała tam 01.09.1939 r. jedna rodzina żydowska.

Dawid Majer i Rywka Laja z domu Wajsblat GUTFELD oraz córka Ruchla

Dawid Majer, syn Mordki i Szajndli z domu Sztern, urodził się w 1900 r. w Olkuszu, był szewcem. Jego żona Rywka Laja z domu Wajsblat, córka Herszlika i Ruchli z domu Gelbart/Gelbard, urodziła się 19.01.1903 r. w Olkuszu. Pobrali się w Olkuszu 05.05.1931 r. Tu też przysła na świat 06.11.1930 r. ich córka Ruchla. Początkowo mieszkali na Bocznej 5 m. 3, od 17.09.1934 r. Górnicza 24, od 06.08.1936 r. Górnicza 17.

Rywka Laja z córką Ruchlą zamordowane zostały w czasie wojny, wywiezione do obozu zagłady w trakcie likwidacji olkuskiego getta w połowie czerwca 1942 r., odnotowane zostały na częściowej liście deportacyjnej pod numerami 99-100⁵³⁷. Los Dawida Majera jest nieznan.

Przy 3 Maja 28 mieszkała matka Dawida Majera Szajndla z domu Szterner, która zmarła 22.07.1940 r. w Olkuszu, wraz z jego bratem Joskiem i siostrą Manią Cyną (być może przeżyła), a przy Górnicznej 33 mieszkał młodszy brat Dawida Majera – Szlama. Przy Górnicznej 18 mieszkał starszy brat Rywki Laji Chemja Wajsblat.

⁵³⁶ „Wykaz nieruchomości położonych w mieście Olkuszu” z 1935 r. zawiera maszynowy zapis „Andrzej Toporek” (AP Katowice, sygn. 1204/315, k. 7).

⁵³⁷ K. Kocjan, *Zagłada olkuskich Żydów*, s. 125.

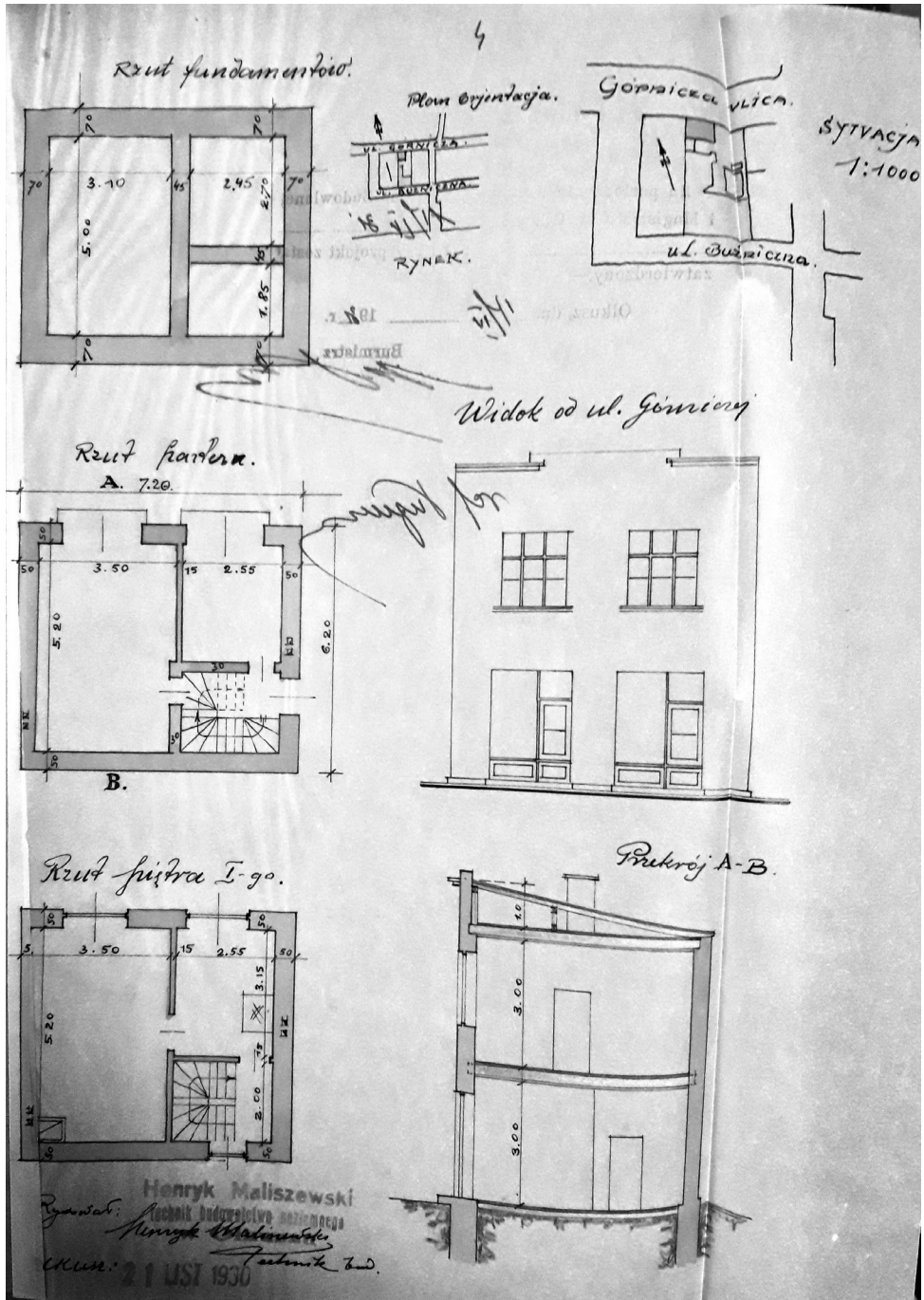
Kapliczka przy ulicy Cegielnianej. Po lewej piętrowy prawdopodobnie Górnicza 18, przed nim parterowy Górnicza Cegielniana 1 (dziś Szkolna 1), dalej oficyna za Górnicza (dziś 20), z lewej strony kapliczki piętrowa Górnicza 3 (dziś 30), obok po lewej parterowa Górnicza 5 (dziś w tym miejscu 28), za tym adresem przy Niepodległości 3 miejskie targowisko (źródło: archiwum Marka Piotrowskiego).⁵³⁸

Górnicza 18 (obecnie nie istnieje)

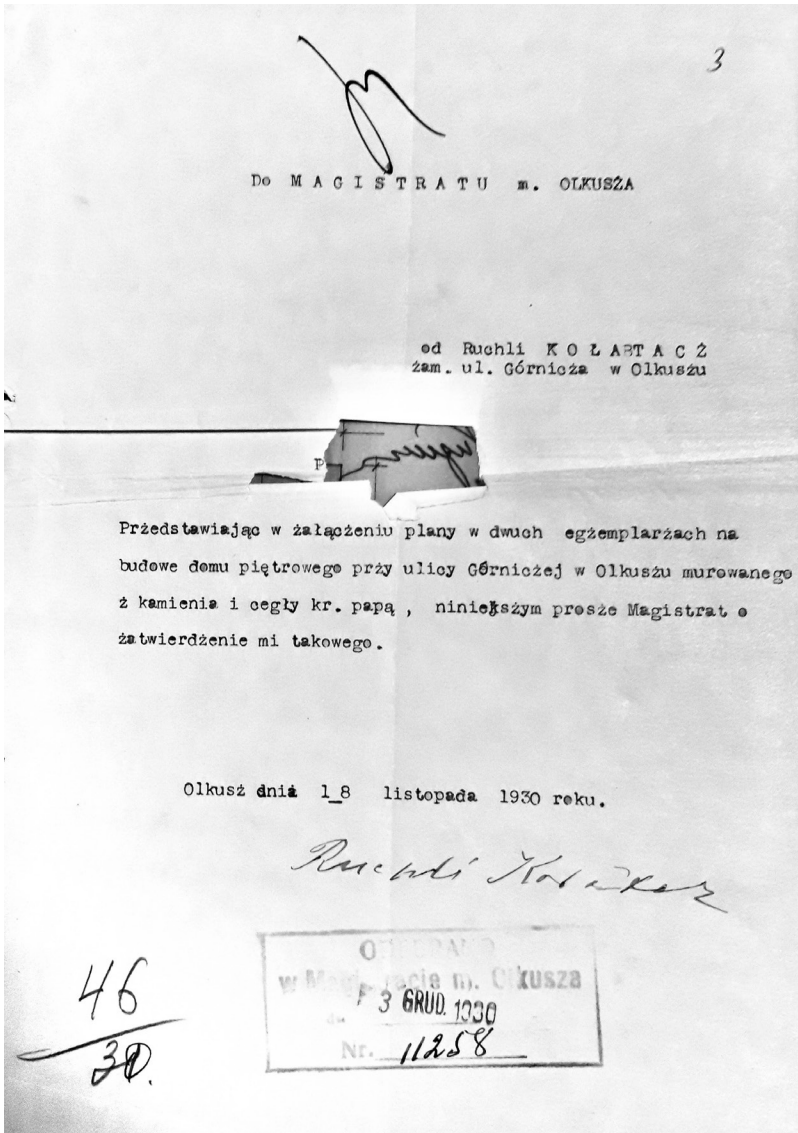
Według rejestru, dom był współwłasnością Szmula-Noecha-Izaaka Kołatacza⁵³⁹, wyznania mojżeszowego. 01.09.1939r. mieszkała w nim, prócz rodziny właściciela, także druga rodzina żydowska.

⁵³⁸ Zdjęcie to istnieje również z odręcznym zapiskiem „Kapliczka przy naszym polu – Olkusz 1941 r. Jan Żelawski”. Urodzony w 1871 r. Jan Żelawski mieszkał w swoim domu przy ulicy Ogrodzienieckiej 6, był pisarzem hipotecznym w Olkuszu. Prócz tego adresu, w 1935 r. Żelawski był właścicielem sąsiedniego placu przy Ogrodzienieckiej 4, placów przy Niepodległości 4 i 5 oraz Cegielnianej 3 i 7 („Wykaz nieruchomości położonych w mieście Olkuszu”, AP Katowice, sygn. 1204/315, k. 34 i 36)

⁵³⁹ „Wykaz nieruchomości położonych w mieście Olkuszu” z 1935 r. zawiera maszynowy zapis „Kołatacz i Stomnicki”, oznacza nieruchomość jako „Plac” i sugeruje jej przyległość do adresu Bóżniczna 22 (AP Katowice, sygn. 1204/315, k. 7).

Plan z 21.11.1930r. (źródło: AP Katowice, sygn. 1204/376, k. 3)

Pismo Ruchli Kołatacz z 18.11.1930r. (źródło: AP Katowice, sygn. 1204/376, k. 3)

Szmul-Noech-Izaak i Ruchla z domu Frajlich KOŁATACZ, córki Chaja-Pesla, Sura-Chana i Masza oraz synowie Abram-Luzer, Joel-Moel, Mordka, Wolf, Dawid, Aron i Izrael oraz Estera BAJER

Szmul-Noech-Izaak, syn Joela i Marji z domu Chagierman, urodził się 30.12.1889 r. w Działoszycach, był kupcem⁵⁴⁰. Jego żona Ruchla z domu Frajlich, córka Lejzora i Gi-

⁵⁴⁰ Przewodnik gospodarczy województw kieleckiego, krakowskiego i śląskiego 1938, s. 102 zawiera w dziale „Tartaki” zapis „Kołatacz Ch., Północna”.

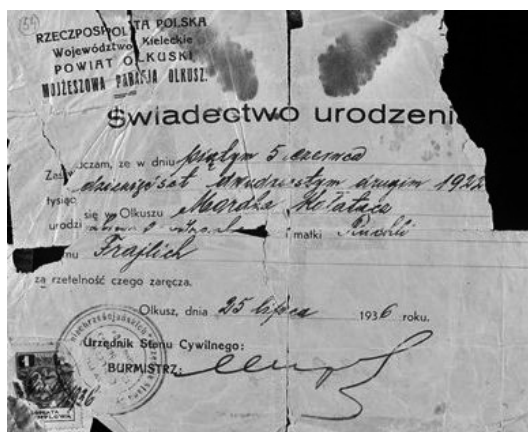
tli z domu Frajlich, urodziła się 13.08.1893 r. w Olkuszu. Pobrali się w Działoszycach 17.01.1913 r. Choć wszystkie dzieci wskazane mają Olkusz jako miejsce urodzenia, to niewykluczone, że dwoje najstarszych przyszło na świat w Działoszycach, gdzie wraz z rodzicami mieszkali do 1915 r., gdy przeprowadzili się do Olkusza. Najstarsza była córka Chaja-Pesla, urodzona 10.08.1912 r., następny 19.12.1914 r. urodził się syn Abram-Luzer. Kolejne dzieci rodziły się już na pewno w Olkuszu: 20.10.1917 r. córka Sura-Chana, 29.02.1920 r. syn Joel-Moel, 05.06.1922 r. syn Mordka, 25.07.1924 r. syn Wolf, 05.07.1927 r. córka Masza, 06.01.1930 r. syn Dawid, 10.07.1931 r. syn Aron i w 1934 r. syn Izrael. 21.08.1935 r. ojciec Szmul-Noech-Izaak z synami Joelem-Moelem i Mordką wyjechali do Działoszyc, wiadomo, że Joel-Moel powrócił 31.07.1939 r. Na pewno powrócił do Olkusza także ojciec Szmul-Noech-Izaak, gdyż stąd wywieziony został do obozu zagłady. Razem z rodziną Kołataczów mieszkała Estera Bajer, córka Lejzora-Uszera i Sury z domu Wajnberg, urodzona w 1907 r. w Okuniewie, opisana jako członek rodziny, która do Olkusza przybyła w 1933 r. z Otwocka.

Government of Palestine. مملكة فلسطين (A) حكومة فلسطين FILE COPY
PALESTINIAN CITIZENSHIP ORDER, 1925. دبر الحكم بمرور لجنه المواطنة الفلسطينية (A/19) 1925
CERTIFICATE OF NATURALIZATION. شهادات المواطنة
Abraham-Luzer KOLATAZ. ابراهيم لوزير كولتاز
The applicant (hereinafter called the "applicant") has applied for a Certificate of Naturalization, signing with respect to himself (hereinafter the particulars set out below, and has satisfied me that the conditions laid down in the above-mentioned Order for the grant of a Certificate of Naturalization are fulfilled in his (his) case:
And where as the said applicant has also applied for the inclusion of the names of certain of his (her) children born before the date of this Certificate and being minors, and I am satisfied that the names of his (her) children, as hereinafter set out, may properly be included:
I do, therefore, in pursuance of the powers conferred on me by the said Order,
I grant to the said applicant this Certificate of Naturalization and declare that he (she) shall, subject to the provisions of the said Order, be entitled to all political and other rights, powers and privileges, and be subject to all obligations, duties and liabilities to which a natural-born Palestinian citizen is entitled or subject, and have to all intents and purposes the status of a natural-born Palestinian citizen.
And I further declare that this Certificate extends to the following children, born before the date of this Certificate and being minors of the said applicant:
In witness whereof I have hereto subscribed my name
this twelfth day of November, 1937.
12 من شهر تشرين الثاني سنة 1377
No. 30950 Serial Number of Application: 39341
Dated 12/11/1937
High Commissioner
Officer Administering the Government
القائد العام
مدير إدارة
الحكومة
M/47
OFFICE: 1400-100, 96-9128

المواطن (المستفيد) قد تقدم بطلب للحصول على شهادة المواطنة، وقد وافقته على ذلك (وذلك) بما هو مبين أدناه، وقد اطمأننتني من أن الشروط المبينة في الأمر المذكور أعلاه لمنح شهادة المواطنة محققة في حالته (حالاته):
وحيثما تقدمت أيضاً بطلب للحصول على إدراج أسماء بعض من أولادها (بناتها) المولودين قبل تاريخ هذا الشهادة، وأنا متأكد من أن أسماء أولادها (بناتها) المذكورة، يمكن إدراجها في شهادة المواطنة، كما هو مبين أدناه:
لذلك، وبمقتضى الصلاحيات المخولة لي بموجب الأمر المذكور أعلاه،
أمنح لهذا المتقدم هذا الشهادة، وأعلن أنه (هي) سيستفيد من جميع الحقوق السياسية وغيرها، وبمقتضى أحكام الأمر المذكور أعلاه، وسيخضع لجميع الواجبات والالتزامات المترتبة على مواطنة فلسطين الطبيعية، وسيكون له (لها) في جميع النواحي، كالمواطن المولود طبيعياً في فلسطين، شأنه شأن المواطن الطبيعي.
وأعلن أيضاً بأن هذه الشهادة تسمى على الأولاد القاصرين الذين ذكرهم الدين ولقبوا قبل تاريخ هذه الشهادة،
وإني أعطين هذه الشهادة بحسب ما يلي:
(تكون هذه الشهادة قابلة للتحويل)
أنا، مدير إدارة الحكومة،
مصدق على هذا الشهادة بتاريخ 12/11/1937
القائد العام
مدير إدارة الحكومة

Certyfikat naturalizacji palestyńskiej Abrama-Luzera Kolatacza z 12.11.1937 r.
(<https://www.archives.gov.il/archives/Archive/Ob0717068002258e/File/Ob071706856dc04d>)

Świadectwo urodzenia Mordki Kołatacza z 25.07.1936 r.

Prawdopodobnie Julek (Joel-Moaw) Kołatacz z dwoma siostrami (źródło: archiwum PTTK Olkusz)

W październiku 1939 r. Julek (Joel-Moaw) uciekł z Olkusza na Wschód razem ze starszym z braci Bankierów, piechotą przez Skałę do Krakowa, potem do Przemyśla, aresztowany przez Niemców, potem przez Sowieców, gdy próbował dostać się do Palestyny przez Rumunię, pod zmienionym nazwiskiem został obywatelem Związku Sowieckiego, był w Armii Czerwonej, ranny przebywał parę miesięcy w szpitalu, potem znów trafił do armii, ale już nie na front⁵⁴¹. Pozostali w olkuskim getcie mieszkali pod adresem Sikorka 20, gdyż stąd właśnie 12.03.1942 r. Sura-Chana wywieziona została do obozów pracy, odnotowana pod poz. 49 na liście kobiet wysłanych tego dnia z olkuskiego getta⁵⁴². Masza była więźniarką obozów w Sosnowitz (Sosnowcu), Parschnitz, Sackisch i Langenbielau, gdzie wyzwoliła ją armia sowiecka.

Rodzice, córka Chaja-Pesla oraz synowie Mordka, Wolf, Dawid, Aron i Izrael zamordowani zostali w czasie wojny, rodzice oraz najmłodszy synowie Dawid, Aron

⁵⁴¹ Informacje pochodzą z rozmowy telefonicznej autora z Julkiem Kołataczem w 2006 r.

⁵⁴² K. Kocjan, *Zagłada olkuskich Żydów*, s. 97.

i Izrael wywiezieni zostali do obozu zagłady w trakcie likwidacji olkuskiego getta w połowie czerwca 1942 r., odnotowani na częściowej liście deportacyjnej pod poz. 42-45 i 648⁵⁴³. Sura-Chana, Masza, Abram-Luzer i Joel-Moaw przeżyli wojnę, Masza jako Masha Schweitzer w 1995 r. opowiedziała o swych losach, a nagranie to należy do zbioru USC Shoah Foundation Institute Visual History Archive. Julek (Joel-Moaw) był w armii sowieckiej do końca wojny, wracając z frontu dostał jeden dzień przepustki i przyjechał do Olkusza, ale po ich dwupiętrowym domu została tylko ruina, potem wracając ze Związku Sowieckiego był parę godzin w Olkuszu, gdzie spotkał doktora Auerhana⁵⁴⁴. Los Estery jest nieznan.

Chemja i Rajzla z domu Borensztajn WAJSBLAT, córkami Fajgla, Laja, Hinda, Rywka i Mirla oraz syn Szmul-Majer

Chemja, syn Herszlika i Ruchli z domu Goldfeld, urodził się 30.01.1886 r. w Olkuszu, był niewykwalifikowanym robotnikiem – wyrobnikiem. Jego żona Rajzla z domu Borensztajn, córka Jochyma i Laji z domu Goldfeld, urodziła się 02.11.1890 r. w Olkuszu. Pobrali się w Olkuszu 31.01.1912 r. Tu także przyszyli na świat wszystkie ich dzieci: najstarszy syn Szmul-Majer urodził się 10.12.1915 r., a potem kolejno córki: Fajgla, urodzona 02.05.1918 r., Laja, urodzona 20.08.1921 r., Hinda, urodzona 28.07.1924 r., Rywka, urodzona 20.11.1927 r. i najmłodsza Mirla, urodzona 13.03.1929 r. Początkowo cała rodzina mieszkała na Górnicy 28, stamtąd najstarsza córka Fajgla przeprowadziła się w 1936 r. do Sosnowca, skąd powróciła po niecałych pięciu miesiącach. Tuż przed wybuchem wojny 25.08.1939 r. rodzice wraz z trzema najmłodszymi córkami Hindą, Rywką i Mirlą przeprowadzili się na Górnicy 18, wkrótce, bo 29.09.1939 r. dołączyła do nich reszta rodzeństwa: Szmul-Majer, Fajgla i Mirla.

W getcie mieszkali przy Waldstr. 11, stamtąd 12.03.1942 r. wywieziono do obozów pracy Hindę i Rywkę, odnotowane zostały na liście wysłanych wtedy kobiet pod poz. 102-103⁵⁴⁵.

Rodzice, córki Fajgla, Rywka i Mirla oraz syn Szmul-Majer zamordowani zostali w czasie wojny, rodzice oraz córki Rywka i Mirla wywiezieni zostali do obozu zagłady w trakcie likwidacji olkuskiego getta w połowie czerwca 1942 r., odnotowani na częściowej liście deportacyjnej pod poz. 126-129⁵⁴⁶. Wojnę przeżyły Laja i Hinda, ta ostatnia odnotowana została w powojennym spisie Żydów b. mieszkańców miasta

⁵⁴³ K. Kocjan, *Zagłada olkuskich Żydów*, s. 124 i 138.

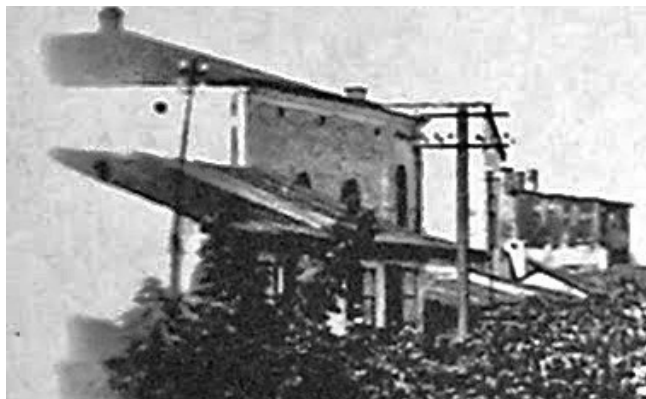
⁵⁴⁴ Rozmowa telefoniczna autora z Julkiem Kołataczem 13.09.2006 r.

⁵⁴⁵ K. Kocjan, *Zagłada olkuskich Żydów*, s. 98.

⁵⁴⁶ K. Kocjan, *Zagłada olkuskich Żydów*, s. 126.

Olkusz przebywających na terenie Dolnego Śląska pod poz. 66⁵⁴⁷. Laja jako Lola Wajsblat urodzona 4.4.22 w Olkuszu znajduje się na wykazie ocalałych w obozie Bergen-Belsen opublikowanym w 1945 r.⁵⁴⁸

Do 20.11.1933 r., gdy wyprowadzili się do Sosnowca, mieszkała pod tym adresem rodzina Gutermanów: Symcha-Majer, syn Hersza i Laji z domu Machtynger, urodzony 19.03.1902 r. w Jędrzejowie, niewykwalifikowany robotnik-wyrobnik i jego żona Chana z domu Ingster, córka Henocha i Gitli z domu Herbet, urodzona 15.03.1905 r. w Będzinie oraz córka Chaja-Ruchla, urodzona 02.07.1929 r. w Sosnowcu, syn Szmul-Hersz, urodzony 20.10.1932 r. w Sosnowcu i córka Gela, urodzona w 1932 r. w Będzinie, skąd 20.10.1932 r. cała rodzina przybyła do Olkusza.

Z prawej w głębi prawdopodobnie dom Kołataczy przy Górnicy 18, wysoki budynek to prawdopodobnie Górnicza 24/26, bliżej synagoga przy Bóźnicznej i Górnicza 28? (źródło: Maliszewski)

Górnicza 24/26 (obecnie Górnicza ?)

Dom był własnością Anzelm-Wojciecha Fronika, rzymskiego katolika, stolarza właściciela zakładu. Nieruchomość oznaczana jest również jako „Górnicza 24” i „Górnicza 26”. Jako właściciel mieszkania i właściciel nieruchomości występuje także Józef-Stanisław Fronik⁵⁴⁹, rzymski katolik.

Prócz rodzin właścicieli 01.09.1939 r. mieszkają tam niemal wyłącznie rodziny żydowskie:

⁵⁴⁷ K. Kocjan, *Zagłada olkuskich Żydów*, s. 166.

⁵⁴⁸ Sharit HaPlatah Bergen-Belsen, t. I, 1945, s. 46 (<https://www.infocenters.co.il/massuah/multimedia/Docs/pdf/disk20070109/26956.pdf>).

⁵⁴⁹ „Wykaz nieruchomości położonych w mieście Olkuszu” z 1935 r. zawiera – zarówno dla numeru 24, jak i 26 - maszynowy zapis „S-wie Stanisława Fronika” (AP Katowice, sygn. 1204/315, k. 7).

Rafael i Tauba z domu Półtorak SZTATLER oraz synowie Hirsz-Lejb, Abram-Dawid, Hercka i Gitman

Rafael, krawiec – właściciel zakładu, mieszkał w Olkuszu od urodzenia. Jego żona Tauba z domu Półtorak, do Olkusza sprowadziła się w 1927 r. z Wolbromia. Wszyscy synowie urodzili się w Olkuszu: najstarszy Hirsz-Lejb, urodził się 20.02.1925 r., kolejny Abram-Dawid 03.04.1926 r., potem Hercka 25.01.1928 r. i Gitman 10.07.1929 r.

Z całej rodziny wojnę przeżył tylko najstarszy syn Hirsz-Lejb. Jedynie o Hercce wiemy, że wywieziono go do obozu zagłady w trakcie likwidacji olkuskiego getta w czerwcu 1942 r., gdyż zarejestrowany został na częściowej liście deportacyjnej pod poz. 1⁵⁵⁰. Okoliczności śmierci pozostałych nie są bliżej znane.

Abram-Josek i Ruchla z domu Bankier BLUMENFELD oraz szwagierka Chawa BANKIER

Abram-Josek, syn Chackiela-Dawida i Laji z domu Szpringer, urodził się 15.02.1889 r. w Olkuszu, był niewykwalifikowanym robotnikiem-wyrobnikiem. Jego żona Ruchla z domu Bankier, do Olkusza sprowadziła się w 1912 r. z Wolbromia. Pobrali się w Skale 06.02.1913 r.

Oboje wywiezieni zostali do obozu zagłady w trakcie likwidacji olkuskiego getta w czerwcu 1942 r., odnotowani zostali na częściowej liście deportacyjnej pod poz. 599 i 600⁵⁵¹. Nieznane są losy mieszkającej z nimi szwagierki Chawy Bankier, która do Olkusza sprowadziła się w 1920 r. z Wolbromia. Wcześniej mieszkała z nimi także siostra Abrama-Joska Małka, urodzona 12.03.1906 r. w Olkuszu, ale wiemy jedynie, że „wyjechała”.

Jankiel i Mindla z domu Goldsztajn ZELINGER, córki Gitla i Fajgla-Brandla oraz syn Dawid-Szlama

Jankiel, syn Wólfa i Estery z domu Mrówka, urodził się w 1887 r. w Bolesławiu, rzeźnik, z Bolesławia przeprowadził się do Olkusza w 1914 r. Jego żona Mindla z domu Goldsztajn, córka Szymona i Krandli z domu Fridman, także urodzona w 1887 r. w Bolesławiu, przeprowadziła się do Olkusza także w 1914 r., ale z Wolbromia. Pobrali się w Wolbromiu 26.08.1913 r. Wszystkie dzieci urodziły się w Olkuszu: najstarsza córka Gitla, urodziła się 30.07.1914 r., kolejna Fajgla-Brandla 20.10.1920 r., a najmłodszy syn Dawid-Szlama 10.07.1923 r.

⁵⁵⁰ K. Kocjan, *Zagłada olkuskich Żydów*, s. 123.

⁵⁵¹ K. Kocjan, *Zagłada olkuskich Żydów*, s. 136.

Wojnę przeżyła najstarsza córka Gitla, odnotowana na powojennym wykazie osób zarejestrowanych w Olkuszu pod poz. 131⁵⁵². Matka Mindla wywieziona została do obozu zagłady w trakcie likwidacji olkuskiego getta w czerwcu 1942 r., gdyż zarejestrowana została na częściowej liście deportacyjnej pod poz. 347⁵⁵³. Wojny nie przeżył także ojciec Jankiel. Losy pozostałych dzieci nie są znane.

Judka KOPLEWICZ i Symcha BREDYŃ

Judka Koplewicz, przeprowadził się do Olkusza w 1935 r. z Będzina, mieszkał przy Augustjańskiej 1, a od 01.01.1936 r. przy Górniczej 24, podobnie jak Symcha Bredyń, córka Marka-Lejzora i Sury-Laji z domu Frydman, urodzona w 1899 r. w Olkuszu (lub Będzinie), handlarka, księga adresowa z 1930 r. wskazuje, że S. Bredyń na Górniczej prowadziła sklep z artykułami spożywczymi, zaś przewodnik gospodarczy na 1938 r. tą działalność na Bóżnicznej⁵⁵⁴. Oboje zamordowani zostali w czasie wojny.

W tym samym budynku mieszkała siostra Symchy Bluma Blady, a przy Bóżnicznej 6 siostra Perla, wcześniej zamieszkała w tym samym budynku. Niewykluczone, że również zamieszkała w tym samym budynku Chaja Rejla Wajs to także siostra Symchy.

Mosiek i Hinda z domu Borensztajn WANTOR/-ER oraz synowie Josek i Judka

Mosiek, syn Joska i Szajndli z domu Rozenbaum, urodzony 30.01.1892 r. w Wolbromiu, handlarz, do Olkusza przybył w 1912 r. z Wielmoży. Jego żona to Hinda z domu Borensztajn. Obaj synowie urodzili się w Olkuszu: starszy Josek, urodził się 10.01.1927 r., młodszy Judka 01.10.1931 r. Wszyscy zginęli.

Matka Mośka i jego młodsza siostra Tauba-Chaja mieszkały na Wolbromskiej 1.

Abram i Bluma z domu Bredin BLADY, córki Sura-Laja i Chana-Tołca oraz syn Dawid

Abram, syn Herszlika i Chendli z domu Szikman, urodził się 04.11.1889 r. w Olkuszu, kupiec – właściciel sklepu, do Olkusza w 1912 r. przeprowadził się ze Sławkowa. Jego żona Bluma z domu Bredin, córka Mordki Lejzora i Sury-Laji z domu Fridman, urodziła się 05.11.1889 r. w Olkuszu, 25.04.1941 r. przeprowadziła się na Wolbromską 1. Wszystkie ich dzieci urodziły się w Olkuszu: najstarsza córka Sura-Laja, urodziła się 26.10.1915 r., kolejna Chana-Tołca 10.11.1916 r., a najmłodszy syn Dawid 10.08.1923 r., który wraz z matką od 25.04.1941 r. zamieszkał na Wolbromskiej 1 jako krawiec. Sura-Laja wyszła za mąż

⁵⁵² K. Kocjan, *Zagłada olkuskich Żydów*, s. 164.

⁵⁵³ K. Kocjan, *Zagłada olkuskich Żydów*, s. 131.

⁵⁵⁴ *Przewodnik gospodarczy województw kieleckiego, krakowskiego i śląskiego 1938*, s. 93.

za Josefa, była hafciarką i mieszkała w Będzinie. Chana Tołca 14.11.1940 r. wyszła za mąż w Strzemieszycach Wielkich za zamieszkałego w Olkuszu na Mickiewicza 6 kuśnierza Izraela Icka Zonabenda. Przy ojcu mieszkał ich syn Szaja-Fajwel, urodzony 16.08.1938 r. w Olkuszu, drugi syn Abram, urodzony 31.05.1940 r. i także zamieszkały na Mickiewicza 6 ma już adnotację zamieszkałego przy rodzicach.

L. Bladowna.

Podpis Sura-Laji Blady na liście uczennic siedmioklasowej powszechnej szkoły żeńskiej w Olkuszu w 1926 r. (źródło: <http://www.polska1926.pl/podpisy/720165>)

Jedynie Dawid przeżył wojnę, odnotowany na powojennym wykazie osób zarejestrowanych w Olkuszu pod poz. 7⁵⁵. Jako David Dror złożył w Yad Vashem oświadczenia o ofiarach Shoah ze swej rodziny, a także o swych przeżyciach w czasie wojny: zamordowaniu ojca przez Niemców w Wolbromiu, pracy przymusowej w szopie krawieckim, rozdzieleniu od rodziny po selekcji na placu gimnazjalnym, deportacji do obozu pracy Blechhammer, następnie Zittau, Langenbielau, Faulbrueck, gdzie otrzymał numer 52639, pracy dla spółki „Telefunken”, deportacji do Reichenbach, pracy dla spółki „Leman” i wyzwoleniu przez Armię Czerwoną, powrocie do Olkusza, dołączeniu do kibucu w Marsylii i podróży do Izraela na pokładzie statku „Tel Chai” oraz walce o niepodległość Izraela.

W tym samym budynku mieszkała siostra Blumy Symcha Bredyń, a na Bóźnicznej 6 inna siostra Perla z rodziną, wcześniej zamieszkała w tym samym budynku. Niewykluczone, że również zamieszkała z rodziną w tym samym budynku Chaja Rejla Wajs to także siostra Blumy.

Laja i Marjem GOLDFELD

Laja i Marjem to bliźniaczki, urodzone 15.04.1915 r. w Olkuszu, córki Szlamy-Hersza i Rudy z domu Rozenfeld. Zamieszkały z nimi ojciec zmarł 08.03.1934 r., a matka 16.12.1937 r. przeprowadziła się na Bóźniczną 4, a zmarła 29.01.1940 r. w Charsznicy. Marjem pobrała się w Olkuszu 26.08.1938 r. z Chilem Rizenbergiem. Ich los jest nieznan.

⁵⁵⁵ K. Kocjan, *Zagłada olkuskich Żydów*, s. 163.

**Abram i Chaja Rejla z domu Brediń (Bredin, Bredyń, Brodyn) WAJS,
córka Małka-Tołca i synowie Szlama, Icek Dawid i Szyja**

Abram, kupiec, w Olkuszu zamieszkały od 1918 r. Jego żona Chaja Rejla z domu Brediń (Bredin, Bredyń, Brodyn), w Olkuszu mieszkała od urodzenia, podobnie jak wszystkie ich dzieci, choć najstarszy Icek Dawid jako miejsce urodzenia 28.04.1920 r. wskazaną ma Skałę pod Ojcowem. Pozostałe dzieci to syn Szlama, córka Małka-Tołca, urodzona 15.01.1926 r. w Olkuszu i syn Szyja, urodzony 20.05.1929 r. w Olkuszu. Cała rodzina przeprowadziła się 10.10.1935 r. z Wolbromskiej 1 na Górniczą 26.

Małka-Tołca wywieziona została do obozu zagłady w trakcie likwidacji olkuskiego getta w czerwcu 1942 r., odnotowana na częściowej liście deportacyjnej pod poz. 637⁵⁵⁶. Także pozostali członkowie rodziny zginęli, jedynie los Icka Dawida pozostaje nieznany.

W tym samym budynku mieszkały prawdopodobnie siostry Chaji Rejli Bluma i Symcha, a na Bóżnicznej 6 inna siostra Perla, wcześniej zamieszkała w tym samym budynku.

**Zelik-Dawid i Hana-Małka z domu Szafirsztajn UNGER, córki Sura,
Cypa i Dwojra oraz synowie Abram, Berek i Izrael**

Zelik-Dawid, syn Nochima i Perli z domu Morgensztark, urodził się 20.12.1880 r. w Dobrej (pow. brzeziński), robotnik tkacz. Jego żona Hana-Małka z domu Szafirsztajn, córka Icyka i Rywki z domu Ungier, urodziła się 18.01.1890 r. w Olkuszu. Pobrali się w Olkuszu 26.05.1907 r. Tutaj urodziły się wszystkie ich dzieci: syn Abram 20.07.1912 r., następnie córka Sura 13.06.1916 r., córka Cypa 28.04.1920 r., syn Berek 05.07.1923 r., córka Dwojra, 25.09.1925 r. i syn Izrael 20.04.1930 r. Początkowo rodzina mieszkała na ulicy Parczewskiej 3 (wraz z najstarszym synem Nuchimem, który przeprowadził się na pl. Piłsudskiego 25, a następnie z własną rodziną na Bóżniczną 16). Następnie (prócz wspomnianego Nuchima oraz Abrama, który stamtąd 19.06.1935 r. przeprowadził się na Górniczą 24) rodzina przeprowadziła się 01.07.1935 r. na Boczną 8, skąd 25.10.1935 r. dołączyła do Abrama na Górniczej 24.

Hana-Małka wraz z najmłodszym Izraelem wywiezieni zostali do obozu zagłady w trakcie likwidacji olkuskiego getta w czerwcu 1942 r., odnotowani na częściowej liście deportacyjnej pod poz. 124-125⁵⁵⁷. Także ojciec Zelik-Dawid i syn Abram zamordowani zostali w trakcie wojny (nie przeżył jej także najstarszy Nuchim). Nie znamy jednak losu pozostałej czwórki dzieci. Wiemy tylko, że córki Cypa i Dwojra

⁵⁵⁶ K. Kocjan, *Zagłada olkuskich Żydów*, s. 137.

⁵⁵⁷ K. Kocjan, *Zagłada olkuskich Żydów*, s. 126.

wywiezione zostały do obozów pracy z olkuskiego getta w dniu 12.03.1942 r., gdyż znajdują się na poz. 92 i 93 listy wywiezionych wtedy kobiet. Stąd też znamy ich adres w olkuskim getcie: Randstrasse 25⁵⁵⁸.

Rodzice Hany-Małki mieszkali przy placu Piłsudskiego (Rynek) 26, przy pl. Piłsudskiego 11 siostra Frimeta Glajtman, przy 3 Maja 93 brat Zelik Szafirsztein, przy Buchowieckiego 10 siostra Gitla Szwarfeld, zaś przy Wolbromskiej 2b siostra Gołda Laja Rozenchwajg.

Izrael GROSMAN i Rykla z domu Kuperberg GERSZONOWICZ

Izrael, syn Fajwela i Ruchli Laji z domu Lewkowicz, urodził się 06.02.1865 r. w Olkuszu, był wdowcem i handlarzem. Rykla z domu Kuperberg Gerszonowicz, córka Joska i Fajgli z domu Imerglik, urodziła się 10.02.1877 r. w Olkuszu, była wdową i gospodynią. Wcześniej mieszkali na Augustiańskiej 6 m. 1, potem Górniczej 11, od 01.09.1936 r. na Górniczej 24.

Oboje zostali zamordowani w czasie wojny.

Przy Bóźnicznej 22 m. 1 mieszkała siostra Rykli Chaja Bajla Glajtman, a przy 3 Maja 28 siostra Sura Feliks.

Zajdel i Dwojra-Chendla (Hendla) z domu Najmark WAGA oraz syn Fajwel

Zajdel, syn Fajwela i Hindy Ruchli z domu Fajgenbaum, urodził się 03.06.1912 r. w Działoszycach, był kupcem, do Olkusza przeprowadził się w 1936 r. z Działoszyc. Jego żona Dwojra-Chendla (Hendla) z domu Najmark, córka Icka (Icyka) i Rachli z domu Poznańskiej, urodziła się 25.06.1906 r. w Będzinie, skąd przeprowadziła się do Olkusza w 1913 r. wraz z matką i bratem. Pobrali się 24.07.1938 r. w Olkuszu, gdzie 06.03.1938 r. urodził się im syn Fajwel. Dwojra-Chendla z rodzicami i bratem mieszkała na Augustiańskiej 1, dwukrotnie, jeszcze przed ślubem, przeprowadzała się do Dąbrowy Górniczej i stamtąd wracała. Także na Augustiańskiej 1 zamieszkał Zajdel skąd 01.01.1938 r. przeprowadzili się na Górniczą 26.

W rejestrze mieszkańców widnieje przy Fajwlu adnotacja „zmarł”, a 08.09.1941 r. Dwojra-Chendla z synem wróciła do rodziców na Augustiańską 1.

Ich los jest nieznan.

Rodzice Dwojry-Chendli Izaak i Rachla oraz jej brat Chaskiel mieszkali przy Augustiańskiej 1 m. 1, starszy brat Lajbuś mieszkał przy Bocznej 11.

⁵⁵⁸ K. Kocjan, *Zagłada olkuskich Żydów*, s. 98.

Josek FAJNER i Dobra Hinda (Chinda) HENDLER, córka Frajdla i syn Chaim Dawid

Josek Fajner, syn Chaima Mordki i Dwojry z domu Sztark, urodził się 03.01.1889 r. w Olkuszu, był szewcem właścicielem warsztatu. Dobra Hinda (Chinda) Hendler, córka Fajwela i Fajgli z domu Sztajnberg, urodziła się 22.11.1900 r. w Żarnowcu, skąd przeprowadziła się do Olkusza w 1928 r. Tutaj urodziły się ich dzieci: córka Frajdla 10.07.1929 r. i syn Chaim Dawid 26.05.1936 r. Początkowo mieszkali na Augustjańskiej 5 m. 2, od 01.03.1937 r. na 3 Maja 10, a od 20.01.1939 r. na Górniczej 24.

Ich los jest nieznany.

Blizniacza siostra Joska Ejdlu Kolin mieszkała przy Pocztovej 2, siostra Chana przy Augustjańskiej 5 m. 1, a siostra Tauba Laja przy Bóżnicznej 21.

Jakub i Chaja z domu Immerglik AJCHNER oraz synowie Pinkus, Izaak, Aron i Froim

Jakub, urodzony w 1907 r., był krawcem, jego żona Chaja z domu Immerglik urodziła się w 1903 r. Czwórka ich dzieci to synowie Pinkus, urodzony w 1933 r., Izaak, urodzony w 1934 r., Aron, urodzony w 1936 r. i Froim, urodzony w 1937 r. Cała rodzina przeprowadziła się do Olkusza 08.02.1939 r. z Chorzowa.

Chaja z dziećmi zamordowani zostali w czasie wojny, wywiezieni do obozu zagłady w trakcie likwidacji olkuskiego getta, odnotowani zostali na częściowej liście deportacyjnej pod poz. 223-227⁵⁵⁹. Los Jakuba jest nieznany.

Chenoch i Małka z domu Zonabend(t) GOLDSZAJN, córka Rajzla i syn Chuna

Chenoch, syn Mordki i Rajzli Rochymy z domu Goldszajn, urodził się 17.03.1881 r. w Olkuszu, był kupcem. Jego żona Małka z domu Zonabend(t), córka Icyka Majera i Cyrli z domu Wilder, urodziła się 15.12.1887 r. w Bukownie. Syn Chuna urodził się 10.07.1918 r. w Olkuszu, córka Rajzla urodziła się 10.07.1924 r. w Bolesławiu. Oboje nosili nazwisko w formie „Olkuski/Olkuska vel Goldszajn”. Razem z matką przeprowadzili się do Olkusza w 1927 r. z Tłukienki. Początkowo mieszkali całą rodziną na Bóżnicznej 22 m. 6, gdzie mieszkała z nimi również córka Fajgla, która w 1934 r. wyprowadziła się do Katowic. 05.05.1939 r. przeprowadzili się na Górniczą 26. Tam 25.01.1941 r. zmarł Chenoch. Pozostali zamordowani zostali w czasie wojny – matka Małka z córką Rajzlą wywiezione zostały do obozu zagłady w trakcie likwidacji olkuskiego getta w czerwcu 1942 r., odnotowane na częściowej liście deportacyjnej pod poz. 260 i 261⁵⁶⁰.

⁵⁵⁹ K. Kocjan, *Zagłada olkuskich Żydów*, s. 128.

⁵⁶⁰ K. Kocjan, *Zagłada olkuskich Żydów*, s. 129.

Matka Małki Szprynca wraz z jej siostrą Ruchlą Frenkiel mieszkały na pl. Piłsudskiego 17.

Do 31.07.1933 r. pod adresem tym mieszkali także Zymel Szwarcfeld, kamasznik, syn Szmula i Chawy z domu Rajcher, urodzony w styczniu 1904 r. w Bolesławiu, i jego matka Chawa z domu Rajcher, córką Zymela i Rywki z domu Liberman, wdowa. Oboje w 1915 r. przeprowadzili się do Olkusza z Bolesławia, a opuścili go w 1933 r., przeprowadzając się – Zymel do Będzina, a jego matka do Żarek.

Do 13.06.1933 r. pod adresem tym mieszkał także Hercyk Jakubowicz, robotnik-krawiec, syn Saula i Zeldy z domu Lewkowicz, urodzony 17.04.1894 r. w Michałowicach (gm. Czarnocin, pow. Pińczów), wdowiec wraz z dwojgiem dzieci, których matką była Frajdla z domu Herszkowicz: córką Cirellą, urodzoną 10.01.1926 r. w Miechowie i synem Saulem, urodzonym w 1928 r. w Kozłowie (pow. Miechów). Wszyscy troje w 1929 r. przeprowadzili się do Olkusza z Kozłowa, a opuścili go w 1933 r., przeprowadzając się do Skalbmierza (pow. Pińczów).

Pod adresem tym mieszkała także Tauba-Judys z domu Gutfeld Lewkowicz, córka Abrahama i Frajdy z domu Lewkowicz, urodzona 15.08.1858 r. w Olkuszu, wdowa będąca na utrzymaniu syna, która zmarła 18.03.1934 r. w Olkuszu.

Pod adresem Górnicza 24 od 01.08.1936 r., gdy przybyli z Dąbrowy Górniczej do 03.03.1938 r., gdy przeprowadzili się do Będzina mieszkała rodzina Hubermanów: Urysz, syn Herszlika i Laji z domu Salomonowicz, urodzony 31.05.1900 r. w Żarkach, szewc, jego żona Chana Ruchla z domu Ejdelman, córka Berka Hersza i Chany z domu Abramowicz, urodzona w styczniu 1900 r., którzy pobrali się 23.08.1923 r. w Olkuszu oraz ich dzieci, z których troje najstarszych urodziło się w Dąbrowie Górniczej: 20.1.1920 r. syn Icek, 13.02.1928 r. syn Moszek, 01.05.1930 r. córka Rywka i nieznany z daty i miejsca urodzenia syn Jakób.

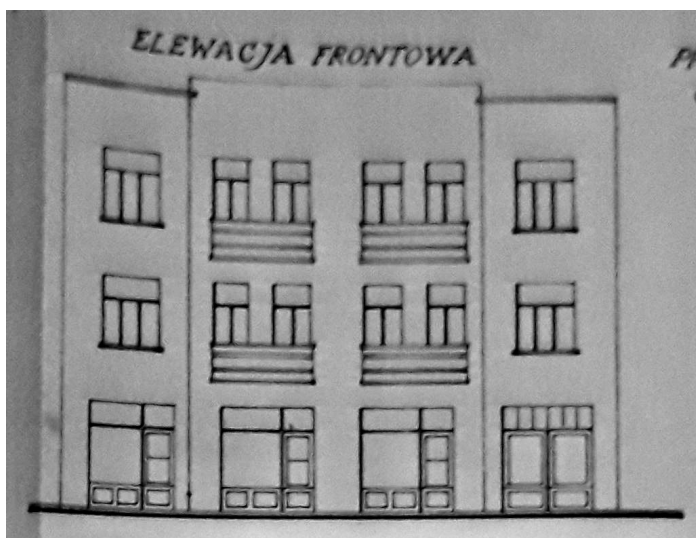
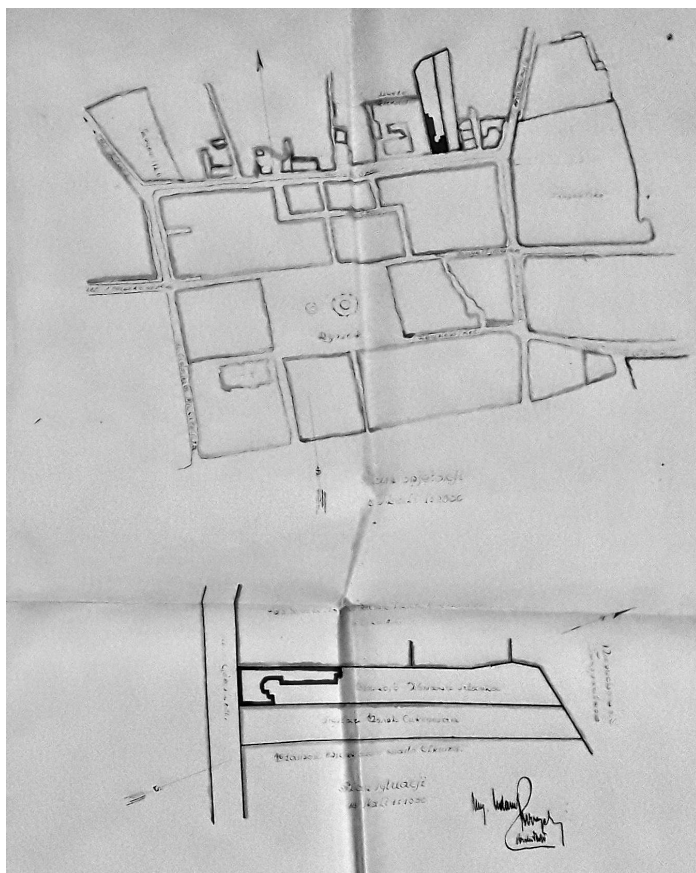
Po lewej szkoła rzemieślniczo-przemysłowa przy Górnicy 25, w głębi Górnica 27 z dwoma pionami balkonów i za nim Górnica 29 z jednym pionem balkonów (źródło: Maliszewski, <http://zcalegoswia2.blogspot.com/2016/11/>)

Górnica 27 (obecnie Górnica 10)

Dom sąsiedował od wschodu z budynkiem Szkoły Rzemieślniczo-Przemysłowej (ówczesny adres Górnica 25), z rejestru mieszkańców nie wynika, kto był jego właścicielem, bo wszyscy mieszkańcy mieli status lokatorów, natomiast wykaz nieruchomości położonych w Olkuszu z 1935 r. zawiera maszynowy zapis „Abram Sztark”⁵⁶¹. Mieszkali tam zarówno rzymscy katolicy (np. dyrektor Szkoły Rzemieślniczo-Przemysłowej Władysław Majewski z żoną czy nauczycielki szkoły powszechnej), jak i rodziny wyznania mojżeszowego. Przewodnik gospodarczy na 1938 r. odnotowuje pod tym adresem piekarnię A. Sztarka⁵⁶².

⁵⁶¹ „Wykaz nieruchomości położonych w mieście Olkuszu” z 1935 r. (AP Katowice, sygn. 1204/315, k. 6).

⁵⁶² *Przewodnik gospodarczy województw kieleckiego, krakowskiego i śląskiego 1938*, s. 76.

Projekt domu dwupiętrowego wraz z piekarnią dla Państwa Abramów Sztarków z 09.09.1930r.
(źródło: AP Katowice, sygn. 1204/376, k. 17)

Pani. Kuzniarski
 Magistrate miasta Olkusza
 w Olkuszu

40
 14

Przedkładam w załączeniu dwie plany
 na budowę domu i proszę go łaskawie
 przekazać z prośbą o zatwierdzenie
 i wydanie pozwolenia w jak naj-
 krótszym terminie

Olkusz, dn. 14/VIII 1930

Abram Sztark

OD BRANO
 w Magistracie m. Olkusza
 Nr. 4703

3 załączniki

46/30

Got. pod koszt 2 dnia 10/12/30
 Nr 2182
 1 szt. koszt 746
 14/12/30

D E K L A R A C J A

76
10

Zgłoszenie z orzeczeniem zatwierdzającym Komisji Techniczno-
 budowlanej i Magistratu m. Olkusza z dnia 14/VIII 1930 r.

Nitej podpisany Abram Sztark.....
 wobec zatwierdzenia projektu na budowę domu domowego
przy ul. Górnicy w Olkuszu

- 1/ zobowiązuje się wykonać budowę dotychczas według zatwierdzonego planu i z dobrych materiałów,
- 2/ zachować linie regulacyjną wyznaczoną przez Magistrat,
- 3/ złożyć Magistratowi deklaracje majstrów murarskiego i cieślarskiego na dowód, że oni będą odpowiedzialni za nieszczęśliwe wypadki podczas budowy, na terenie ustawienie rusztowań i niczego puszczania nietrzeźwych robotników na budowę,
- 4/ zabezpieczyć cały plac budowy odpowiednią ogrodzeniem z uwagi na nieszczęśliwe wypadki,
- 5/ wybudować przy domu murywny wychosek na murywnym dole kloacznym, oraz murywny kryty śmietnik,
- 6/ donieść magistratowi o wykończeniu budowy celem wydania pozwolenia na użytkowanie.

Olkusz, dn. ... 22 XII ... 1930 r.

podpis: Małka Sztark
Sona Abrama Sztarka

Pismo Abrama Sztarka z 14.08.1930 r. (źródło: AP Katowice, sygn. 1204/376, k. 14) oraz w jego imieniu deklaracja żony Małki Sztark z 22.12.1930 r. (źródło: AP Katowice, sygn. 1204/376, k. 10)

Abram i Małka-Bajla z domu Zonszajn SZTARK oraz córki Perla i Rojza oraz syn Izrael

Abram, syn Majera i Perli z domu Sztajnberg, urodził się 30.11.1893 r. w Olkuszu, był piekarzem. Jego żona Małka-Bajla z domu Zonszajn, córka Arona i Marjem Rojzen z domu Sztajnberg, urodziła się 20.04.1890 r. w Olkuszu. Pobrali się w Olkuszu 28.01.1920 r. Tutaj też urodziły się ich dzieci: córka Perla 25.01.1923 r., syn Izrael 10.01.1925 r. i córka Rojza 13.05.1928 r. Ich najstarszy syn Aron-Majer, urodzony 05.06.1921 r. w Olkuszu, zmarł tutaj 10.08.1938 r.

Cała rodzina zamordowana została w czasie wojny.

Pod tym samym adresem mieszkała siostra Abrama Gitla Lewkowicz i brat Chiel. Przy pl. Piłsudskiego 16 mieszkała siostra Małki-Bajli Fajgla Kuperberg.

Sender i Gitla z domu Sztark LEWKOWICZ oraz córka Perla oraz synowie Perec i Aron-Majer

Sender, syn Pereca i Marji Chendli z domu Sztark, urodził się 13.12.1892 r. w Raławicach (gm. Rabsztyń, pow. Olkusz) i tam mieszkał do 1929 r., był handlarzem. Jego żona Gitla z domu Sztark, córka Majera i Perli z domu Sztajnberg, urodziła się

05.05.1898 r. w Olkuszu. Pobrali się w Olkuszu 20.03.1929 r. Tutaj też urodziły się ich dzieci: córka Perla 25.02.1930 r., synowie Percec 03.03.1932 r. i Aron-Majer w 1939 r. Na Górniczej 27 mieszkali od 22.09.1935 r.

Cała rodzina zamordowana została w czasie wojny. Matka z trójką dzieci wywiezieni zostali do obozu zagłady w trakcie likwidacji olkuskiego getta w czerwcu 1942 r. i odnotowali zostali na częściowej liście wysiedleńczej pod poz. 429-432⁵⁶³.

Przy Wolbromskiej 1 mieszkał brat Sendera Aron-Dawid. Pod tym samym adresem mieszkali bracia Gitli Abram i Chilel.

Chilel i Małka z domu Goldberg SZTARK oraz synowie Josek-Majer i Mordka

Chilel, syn Majera i Perli z domu Sztajnberg, urodził się 30.01.1901 r. w Olkuszu, był piekarzem. Jego żona Małka z domu Goldberg urodziła się w 1902 r., do Olkusza przybyła w 1930 r. z Sosnowca. Pobrali się w Olkuszu 04.04.1934 r. Tutaj też urodzili się ich synowie: Josek-Majer 10.07.1932 r. i Mordka 05.06.1935 r. Początkowo ze starszym synem mieszkali na 3 Maja 18, na Górniczą 27 przenieśli się 22.02.1935 r.

Cała rodzina zamordowana została w czasie wojny. Matka z dwójką dzieci wywiezieni zostali do obozu zagłady w trakcie likwidacji olkuskiego getta w czerwcu 1942 r. i odnotowani zostali na częściowej liście wysiedleńczej pod poz. 161 oraz 308-309⁵⁶⁴.

Pod tym samym adresem mieszkała siostra Chilela Gitla Lewkowicz i brat Abram.

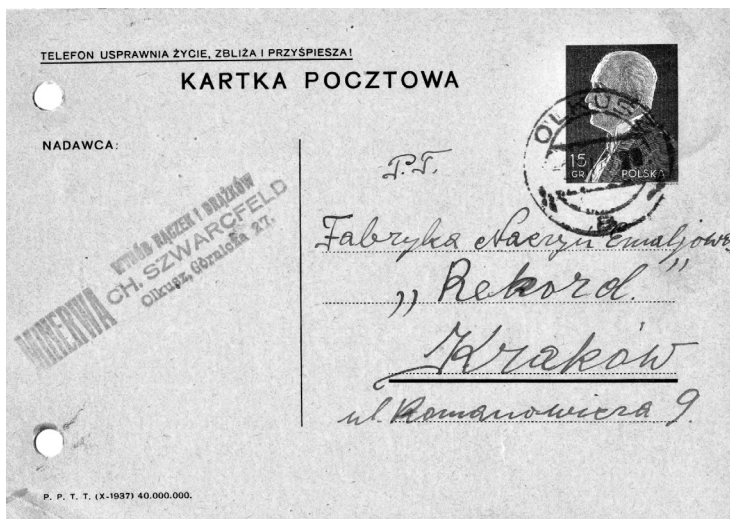
Chaskiel i Pesla z domu Tataraka SZWARCFELD oraz córka Jacheta

Chaskiel, syn Abrama i Gitli z domu Szafirsztajn, urodził się 14.12.1910 r. w Bolesławiu lub Olkuszu, był kupcem, przed zamieszkaniem z żoną mieszkał z rodzicami i rodzeństwem na Sławkowskiej (Buchowieckiego) 10. Jego żona Pesla z domu Tataraka, córka Lejbusia i Cyrli z domu Kromołowskiej, urodziła się w 26.12.1912 r. w Będzinie, do Olkusza przybyła w 1933 r. z Witeradowa, mieszkała na Gęsiej 1, od 09.07.1935 r. zaś na Szpitalnej 14. Zamieszkali razem od 31.10.1936 r. na Górniczej 27. Pobrali się w Olkuszu 29.11.1936 r. Tutaj też urodziła się ich córka Jacheta 01.05.1938 r.

⁵⁶³ K. Kocjan, *Zagłada olkuskich Żydów*, s. 133.

⁵⁶⁴ K. Kocjan, *Zagłada olkuskich Żydów*, s. 126 i 130.

Odkurz 2/XI/1938r
 T.P.
 Fabryka "Kacz. Em. Rekord"
 Kraków.
 Na skutek ustnego umowie-
 nia z S. Szejtmanem, wystaw-
 lam kolejno 2 worki rozcięte do
 wiad. №8 - wst. 1400
 №9 - " 850
 №10 - " 2375 4625 cała 1400 6475
 200
 6675
 Oraz kwant 2 worki
 warem w.
 Reakty ramionowego Akwaru wypo-
 wż. z rachunkiem w przysiężnym Kragdun
 bieżące dalszych cen. relik. powstaje
 z ramion
 Ch. Szwarfeld

Korespondencja Chaskiela Szwarfelda z 02.11.1938 r. (źródło: archiwum Marka Piotrowskiego)

09.09.1941 r. całą rodziną przenieśli się na Żuradzką 1. Niestety nie wiemy, jak dłu-
 go mieszkali pod nowym adresem, gdyż w tym czasie powstawało już getto, a do
 ich mieszkania na Górniczej 27 tydzień później wprowadziło się rzymsko-katolickie
 małżeństwo z Sikorki 27.

Cała rodzina zamordowana została w czasie wojny.

Rodzice Chaskiela wraz z siedmiorgiem jego rodzeństwa mieszkali w poprzed-
 nim jego miejscu zamieszkania przy Sławkowskiej (Buchowieckiego) 10.

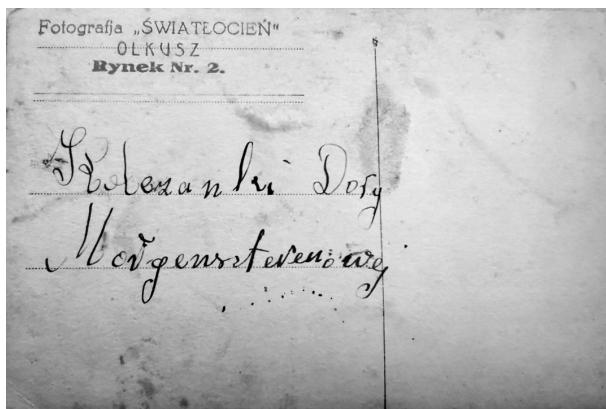
Chil-Dawid i Kajla z domu Gryn G(I)ERTLER oraz córka Dyna Chwula oraz synowie Moszek Lajb, Aron i Lipa

Chil-Dawid, syn Moszka i Dyny Chwuli z domu Wajcman, urodził się 23.01.1904 r. w Olkuszu, był kupcem. Jego żona Kajla z domu Gryn, córka Pinkusa i Chaji Sury z domu Besger, urodziła się 15.08.1902 r. w Noworadomsku (obecnie Radomsko). W Olkuszu urodziły się ich dzieci (nazwisko dzieci zapisywane jest w formie niezmiękczonej „Gertler”): synowie Moszek Lajb, urodzony 02.08.1928 r., Aron, urodzony 10.06.1929 r., i Lipa, urodzony 12.04.1931 r., oraz córka Dyna Chwula, urodzona 15.06.1932 r. Wcześniej cała rodzina mieszkała przy Krakowskiej 14, a od 20.11.1936 r. przy Bóźnicznej 16. Przy Górniczej 27 mieszkali od 24.12.1937 r.

Cała rodzina zamordowana została w czasie wojny.

Przy Krakowskiej 4 mieszkała siostra Chila-Dawida Sura-Ajdla Frejlich, a przy placu Piłsudskiego 22 siostra Estera Wajcman⁵⁶⁵.

⁵⁶⁵ Ich urodzonym w 1892 r. Olkuszu bratem był Boruch Gertler, kupiec, który w 1913 r. poślubił w Pilicy urodzoną tam 01.05.1892 r. Laję Erlich. W Olkuszu urodziło się troje ich dzieci: 19/29.11.1914 r. córka Szajndla Rojza, 17.12.1915 r. syn Henoch Hendel i po 1917 r. córka Estera Ajdla, która zmarła w 1920 r. Boruch sprowadzić miał do Olkusza Sarę Schenirer, założycielkę szkół dla dziewcząt żydowskich Beit Jakow.

Od lewej Szajndla Rojza Gertler-Mellinger, ur., jej matka Laja Erlich-Gertler i brat Szajndli Henoch Hendel Gertler, ur. w Olkuszu, zdjęcie z końca lat 20. XX w. (źródło: archiwum Belli Rosenberg - Mellinger)

Na początku lat 30. rodzice z córką i synem wyemigrowali do Antwerpii (Belgia). Syn Henoch, futrzarz, wywieziony został 31.10.1942 r. transportem XVII z obozu Caserne Dossin (Malines-Mechelen) do Auschwitz - Birkenau (numer transportowy więźnia 382), zaś rodzice i córka 19.05.1944 r. transportem XXV z tego samego obozu do Auschwitz-Birkenau (numery transportowe rodziców - 506-507). Rodzice i syn zamordowani zostali w czasie wojny, którą przeżyła jedynie córka (<https://www.geni.com> oraz korespondencja autora z wnuczką Szajndli Rojzy Bellą Rosenberg - Mellinger).

Górnicza 28⁵⁶⁶ (obecnie Górnicza 7?)

Dom położony centralnie naprzeciw wejścia do budynku Szkoły Rzemieślniczo-Przemysłowej, z rejestru mieszkańców nie wynika, kto był jego właścicielem, bo wszyscy mieszkańcy mieli status lokatorów, natomiast wykaz nieruchomości położonych w Olkuszu z 1935 r. zawiera maszynowy zapis „Jan Jarno”⁵⁶⁷. Mieszkali tam zarówno rzymscy katolicy, jak i rodziny wyznania mojżeszowego. 01.09.1939 r. mieszkali tam następujące rodziny żydowskie:

Sura-Rywka z domu Drach CZAMAŃSKA oraz córki Estera, Chana Cutla, Ruda i Jacheta

Sura-Rywka z domu Drach, córka Mordki-Lejba i Frymety z domu Drach, urodziła się 04.11.1888 r. w Olkuszu. Jej mąż Izrael-Moszek, syn Wulfa i Gitli Mindli z domu Grosfeld, urodzony 14.09.1885 r. w Skale, do Olkusza przeprowadził się ze Skały w 1909 r., był nauczycielem chederu, zmarł w Olkuszu 16.07.1934 r. Pobrali się w Olkuszu 05.10.1916 r. Tutaj też urodziły się ich dzieci: syn Wulf, urodzony 05.12.1911 r., 21.01.1935 r. wyjechał do Koziegłówek (pow. Zawiercie), córka Estera, urodzona 04.08.1916 r., syn Załma, urodzony 22.04.1919 r. od 08.02.1937 r. mieszkał w Komorze (gm. Bolesław), córka Chana Cutla, urodzona 01.01.1919 r., córka Ruda, urodzona 17.07.1922 r. i córka Jacheta, urodzona 25.06.1927 r. Chana Cutla mieszkała na Wolbromskiej 1, gdzie pracowała jako służąca do 08.10.1935 r., gdy przeprowadziła się na Górnica 28.

Czamańska Estera.

Podpis Estery Czamańskiej na liście uczennic siedmioklasowej powszechnej szkoły żeńskiej w Olkuszu w 1926 r. (źródło: <http://polska1926.pl/karty/30368>)

W getcie rodzina mieszkała na Kalkstrasse 14, skąd 12.03.1942 r. wywieziono do obozów pracy Rudą odnotowaną na liście kobiet wywiezionych wtedy z olkuskiego getta pod poz. 17⁵⁶⁸, przebywała w obozie Ludwigsdorf.

Ona też jako jedyna przeżyła wojnę, odnotowana na powojennym wykazie osób zarejestrowanych w Olkuszu pod poz. 21⁵⁶⁹. Jej matka Sura-Rywka wywieziona zo-

⁵⁶⁶ Zob. zdjęcie przy adresie Górnicza 24/26.

⁵⁶⁷ „Wykaz nieruchomości położonych w mieście Olkuszu” z 1935 r. (AP Katowice, sygn. 1204/315, k. 6). Do Jana Jarno należy także sąsiedni adres 30.

⁵⁶⁸ K. Kocjan, *Zagłada olkuskich Żydów*, s. 97.

⁵⁶⁹ K. Kocjan, *Zagłada olkuskich Żydów*, s. 163.

stała do obozu zagłady w trakcie likwidacji olkuskiego getta w czerwcu 1942 r. (odnotowana na częściowej liście wysiedleńczej pod poz. 389⁵⁷⁰). Wojny nie przeżyli też Wulf, Estera i Załma. Nieznany jest los Chany Cutli i Jachety.

Na Parczewskiej 3 mieszkała siostra Sury-Rywki Fajgla Kwalcwaser, a na 3 Maja 93 siostra Chana Szafirsztejn.

Jentla WARZECHA

Jentla, córka Abrama i Chany z domu Zeligman, urodziła się 15.04.1918 r. w Olkuszu. Mieszkała z dziadkiem Mośkiem, który zmarł w Olkuszu 18.04.1933 r. oraz babką Leną z domu Rozenblum, która 05.07.1934 r. przeprowadziła się na 3 Maja 5. Mieszkały tam także dwie ciotki Jentli - Marjem, która w 1933 r. wyprowadziła się do Strzemieszyc i Chaja, która przeprowadziła się wraz z matką. Mieszkał tam także brat Jentli Hersz, który w 1934 r. przeprowadził się do Łodzi.

KL: STUTTHOF

Jude

Häftl.-Nr.: 76 877

Häftlings-Personal-Karte

Fam.-Name: Warzecha
 Vorname: Jentla
 Geb. am: 15.4.21 in: Olkusz
 Stand: _____ Kinder: _____
 Wohnort: _____
 Strasse: _____
 Religion: _____ Staatsang.: _____
 Wohnort d. Angehörigen: _____

Überstellt
 am: _____ an KL.
 am: _____ an KL.
 am: _____ an KL.
 am: _____ an KL.
 am: _____ an KL.
 am: _____ an KL.

Eingewiesen am: _____
 durch: _____
 in KL.: _____
 Grund: _____
 Verstrafen: _____

Entlassung:
 am: _____ durch KL.: _____
 mit Verfügung v.: _____

Strafen im Lager:
 Grund: _____ Art: _____ Bemerkung: _____

Personen-Beschreibung:
 Größe: _____ cm
 Gestalt: _____
 Gesicht: _____
 Augen: _____
 Nase: _____
 Mund: _____
 Ohren: _____
 Zähne: _____
 Haare: _____
 Sprache: _____

Bes. Kennzeichen: _____
 Charakt.-Eigenschaften: _____
 Sicherheit b. Einsatz: _____
 Körperliche Verfassung: _____

KL. B. 2-4-300000

Karta osobowa Gentli (Jentli) Warzechy jako więźniarki KL Stutthof (<https://www.ushmm.org>)

Jentla przeżyła wojnę i złożyła oświadczenia w Yad Vashem dla rodziny.

⁵⁷⁰ K. Kocjan, *Zagłada olkuskich Żydów*, s. 132.

**Abram-Jakób i Chana Rojza z domu Warszawska PALIWODA/ POLIWODA
oraz synowie Bernard i Izrael**

Abram-Jakób, syn Icka-Mendla i Racheli z domu Wajngarten, urodził się 15.02.1905 r. w Konicopolu (pow. Noworadomsk), był agentem firmy/handlerzem, do Olkusza przybył w 1930 r., wcześniej mieszkał na Augustjańskiej 17 m. 3, na Górniczą 28 przeprowadził się 01.09.1934 r. Jego żona Chana Rojza z domu Warszawska, córka Altera-Dawida i Bajli z domu Frenkiel, urodziła się 25.06.1899 r. w Szczekocinach, była krawcową, do Olkusza przybyła w 1924 r. z Wodzisławia, wcześniej mieszkała na Górniczej 4, na Górniczą 28 przeprowadziła się 29.11.1933 r. W Olkuszu urodzili się synowie: Bernard w 1933 r. i Izrael 16.02.1936 r.

Ich los jest nieznan.

Na Augustiańskiej 24 mieszkała starsza siostra Chany Rojzy Blima-Rachla Cimberg, a na Pocztovej 2 jej brat bliźniak Juma Warszawski.

**Izrael-Dawid i Szajndla-Chaja z domu Rozenblat GRINBERG/GRINBERG/GRYNBERG
oraz córki Jochwet-Fajgla, Sura i Liba-Dwojra**

Izrael-Dawid, syn Hersza-Mendla i Rywki z domu Kerner, urodził się 27.03.1893 r. w Olkuszu, był niewykwalifikowanym robotnikiem-wyrobnikiem i kupcem. Jego żona Szajndla-Chaja z domu Rozenblat, córka Icyka-Szmula i Misi z domu Grynberg, urodziła się w 1890 r. w Będzinie, skąd przybyła do Olkusza w 1917 r. Pobrali się w Będzinie 30.03.1917 r. W Olkuszu urodziły się ich córki: Jochwet-Fajgla, urodzona 16.08.1918 r., Sura, urodzona 18.04.1924 r. i Liba-Dwojra, urodzona 06.01.1926 r. Mieszkali na Żuradzkiej 5, 30.08.1934 r. przeprowadzili się na Górniczą 28.

Rodzice i córka Sura zamordowani zostali w czasie wojny. Jochwet-Fajgla i Liba-Dwojra przeżyły, odnotowane na powojennym wykazie osób zarejestrowanych w Olkuszu pod poz. 40-41⁵⁷¹, Liba-Dwojra także w spisie Żydów b. mieszkańców miasta Olkusz przebywających na terenie Dolnego Śląska pod poz. 21⁵⁷².

Matka Izraela-Dawida Rywka mieszkała przy pl. Piłsudskiego 22, gdzie zmarła 21.02.1940 r. W Olkuszu mieszkało czworo jego rodzeństwa: siostra Ruchla Blakowska przy Wolbromskiej 1, siostra Chawa Lewit przy pl. Piłsudskiego 22, brat Abram przy Buchowieckiego 6, a najmłodszy brat Joel, który mieszkał przy pl. Piłsudskiego 20, wyemigrował do Palestyny.

⁵⁷¹ K. Kocjan, *Zagłada olkuskich Żydów*, s. 163.

⁵⁷² K. Kocjan, *Zagłada olkuskich Żydów*, s. 165.

**Moszek Kałma i Blima z domu Majteles p. v. Woźnica ROZENBERG,
córci Gitla, Doba, Hinda i Rywka oraz syn Szlama WOŹNICA**

Moszek Kałma, syn Szaji i Chawy (Hawy) Dyny z domu Ejdelman (Eidelman), urodził się 24.02.1899 r. w Wolbromiu, w Olkuszu mieszkał od 1900 r., był furmanem. Jego żona Blima z domu Majteles, córka Jankiela i Marysi-Laji z domu Ryńskiej, urodziła się 05.05.1899 r. w Wolbromiu, była wdową po Abramie Woźnicy, z którego synem Szlamą, urodzonym 08.01.1918 r. w Wolbromiu, mieszkała od 1922 r. w Olkuszu. W Olkuszu urodziły się córki Moszka Kałmy i Blimy: Gitla, urodzona w 1925 r., Doba, urodzona w 1927 r., Hinda, urodzona w 1929 r. i Rywka, urodzona w 1932 r. Poprzednio mieszkali na Bóźnicznej 22 m. 4, od 31.01.1934 r. na Górniczej 28. Szlama przeprowadził się 09.12.1939 r. na Poczтовую 2.

Wojnę przeżyła tylko najstarsza córka Gitla, zarejestrowana w spisie Żydów b. mieszkańców miasta Olkusz przebywających na terenie Dolnego Śląska pod poz. 47⁵⁷³. Matka Blima z pozostałymi córkami wywiezione zostały do obozu zagłady w trakcie likwidacji olkuskiego getta w czerwcu 1942 r. i odnotowane zostały na częściowej liście deportacyjnej pod poz. 588-591⁵⁷⁴. Los Szlamy pozostaje nieznan.

Judka CHOJT

Judka, syn Moszka i Fajgli z domu Jakubowicz, urodził się 10.02.1919 r. w Olkuszu. Jego ojciec Moszek, syn Jakóba i Bajli z domu Granek, urodził się przed 01.10.1885 r. w Wolbromiu, był właścicielem przedsiębiorstwa przewozowego. Matka Judki Fajgla z domu Jakubowicz, córka Szaji i Chany, urodziła się 31.01.1888 r. w Wolbromiu, tam też pobrali się 21.06.1911 r. i stamtąd w 1910 r. przybyli do Olkusza. Tutaj urodziły się ich dzieci: 24.04.1914 r. syn Jakób (choć przy dacie urodzenia widnieje Wolbrom, to w innym miejscu rejestr wskazuje, iż mieszka w Olkuszu od urodzenia), 15.11.1914 r. syn Uszer, 10.02.1919 r. syn Judka, 01.06.1921 r. syn Kopel, 15.10.1925 r. syn Icek Mendel, 22.07.1929 r. syn Chaim i 05.09.1932 r. córka Bajla-Judes. Początkowo – prócz najmłodszej córki – mieszkali przy Górniczej 12, skąd 06.03.1934 r. mieli przeprowadzić się na Wolbromską 2, gdzie jednak ich rejestr nie odnotowuje, natomiast widnieją pod adresem Górnicza 28 z adnotacją, że przenieśli się tam z Górniczej 12 (także adnotacja taka widnieje przy najmłodszej córce). Stamtąd cała rodzina - prócz Judki - 24.06.1939 r. przeprowadziła się do Sosnowca. Judka, podobnie jak rodzice i czworo rodzeństwa, zamordowani zostali w czasie wojny, którą przeżył jedynie brat Uszer, a los Kopla pozostaje nieznan.

⁵⁷³ K. Kocjan, *Zagłada olkuskich Żydów*, s. 165.

⁵⁷⁴ K. Kocjan, *Zagłada olkuskich Żydów*, s. 136.

Chojt Jakób.

Podpis Jakóba Chojta na liście uczniów klasy piątej siedmioklasowej powszechnej szkoły męskiej w Olkuszu w 1926 r. (<http://polska1926.pl/karty/16396>)

Lejzor i Rywa z domu Kolin KOLIN oraz szwagierka Blima

Lejzor, syn Nuchima i Elki z domu Helisiewicz, urodził się 21.03.1904 r. w Olkuszu, był kupcem właścicielem sklepu, wcześniej mieszkał na Wolbromskiej 1, skąd 25.10.1936 r. przeprowadził się na Górnicyą 13, a od 20.07.1937 r. na Górnicyą 28. Jego żona Rywa z domu Kolin, urodzona w 1908 r., mieszkała w Olkuszu od 1933 r., poprzednio na Górnicyej 13. Do Olkusza przybyła wraz z młodszą siostrą Blimą z Pilicy, która mieszkała tam na 3 Maja 8.

Obie siostry wywiezione zostały z Olkusza do obozu zagłady w trakcie likwidacji olkuskiego getta w czerwcu 1942 r. i znalazły się na częściowej liście deportacyjnej pod poz. 323-324⁵⁷⁵. Los Lejzora jest nieznan.

Na Górnicyej 33 mieszkał brat Lejzora Hersz-Zelma, na Bóźnicznej 2 mieszkał brat Lejb-Fiszel, a na Żuradzkiej 14 mieszkała siostra Laja Frydman.

Dawid NUNBERG

Dawid, urodzony w 1916 r., do Olkusza przybył z Pilicy, gdzie mieszkał przy Rynku 29, w 1937 r. mieszkał na Gęsiej 2, potem na Gęsiej 1, a od 31.08.1938 r. Górnicya 28.

Jego los jest nieznan.

Posiadamy także archiwalne prośby dwóch mieszkańców z początku niemieckiej okupacji w sprawie zameldowania:

⁵⁷⁵ K. Kocjan, *Zagłada olkuskich Żydów*, s. 130.

Do

Włosa Starosty

174

La przedmiotem
Magistratu

m. Olkusza

m. Olkusza

Prośba

Izrael Moszek Kornfeld zam. w
Olkuszu Górnica st. 18.

Stosownie do Rozporządzenia Włosa Starosty zwracam się przy niniejszym
z Prośbą do Włosa Starosty o łaskawe przedłużenie pobytu mojej rodziny na terenie
m. Olkusza, która przybyła w dniu 26 września 1939. z Chorzowa, przy czym podaje
następujące motywacje:

- 1) Mieszkałam w Chorzowie od dnia 26 Marca 1936 i nie byłam stale zameldowaną.
- 2) dnia 9. Października b. w. żona moja urodziła w Olkuszu syna i mam jeszcze jedno dziecko która ma 23. miesięcy.

W obecnej krytycznej sytuacji dla mnie i w chwili gdy żyję -
nadchodzi nie jestem w stanie szukać innego miejsca zamieszkania.

Proszę o łaskawe przedłużenie pobytu mojej rodziny na terenie m. Olkusza
przy czym motywacje mojej prośby

Izrael Moszek Kornfeld

Olkusz dnia 27. Października 1939.

ZARZĄD MIEJSKI
w OLKUSZU
Dnia 28. X. 1939
Mr. ZAT.

Prośba Izraela Moszka Kornfelda z 27.10.1939 r. (źródło: AP Katowice, 1204 425, k. 154)

154

do
K. Pana Staroszy
w Olkuszu
za pośrednictwem
Urzędu Miejskiego
w Olkuszu

Jankiel Pinkus Warszawski
Ul. Górnicza 28

Proszę do ogłoszenia się zameldować w Olkuszu
po dn. 1 września 1939 mają powrócić do swoich stałych
miejsc. Zawiadamiam iż jestem mieszkańcem
w Olkuszu od roku 1924 i ostatnio zamieszkiwałem
w Choronie

Dnia 1 września 1939 opuszczyłem wraz
z rodziną Choronę i za jako w wieku pełnoletnim
zostałem zarejestrowany w P. K. U. wstawiając
moją rodzinę w Olkuszu u mojej siostry.

Do Chorony wrócić nie mogłem
gdyż mój mieszkanie zostało przez samolotową
atak i ostatecznie do wyjazdu imigracji
Tędyż powojenne molony
zwracam się do K. Pana Staroszy w Olkuszu
z prośbą aby polecił mi w Olkuszu wraz
z moją rodziną wrócić

Olkusz dnia 28 X 1939

Z pozdrowieniem
Jankiel Pinkus Warszawski

URZĄD MIEJSKI
w OLKUSZU
DZIEŃ 28 X 1939
ZAL.

Prośba Jankiela Pinkusa Warszawskiego z 28.10.1939 r. (źródło: AP Katowice, 1204 425, k. 134)

Górnicza 29⁵⁷⁶ (obecnie Górnicza 8)

Drugi dom od budynku Szkoły Rzemieślniczo-Przemysłowej w kierunku wschodnim, z rejestru mieszkańców nie wynika, kto był jego właścicielem, bo wszyscy mieszkańcy mają status lokatorów, natomiast wykaz nieruchomości położonych w Olkuszu z 1935 r. zawiera maszynowy zapis „Moszek Cukierman”⁵⁷⁷. Mieszkał tam zarówno rzymscy katolicy, jak i rodziny wyznania mojżeszowego.

⁵⁷⁶ Zob. zdjęcie przy adresie Górnicza 27.

⁵⁷⁷ „Wykaz nieruchomości położonych w mieście Olkuszu” z 1935 r. (AP Katowice, sygn. 1204/315, k. 6).

Moszek-Chaim i Liba z domu Majteles CUKIERMAN, córki Ruchla, Fajgla, Marjem-Estera i Chana oraz synowie Jankiel i Dawid oraz kuzynka Liba SZWARCBAUM

Moszek-Chaim, syn Szmula-Hersza i Chaji Frajny z domu Pomeranc, urodził się 30.06.1884 r. w Szczekocinach, był kupcem handlującym mąką. Jego żona Liba z domu Majteles, córka Abrama-Jochyma i Tauby-Laji z domu Birenblat, urodziła się 21.10.1886 r. w Wolbromiu. Pobrali się w Wolbromiu 05.02.1908 r., tam też urodziło się troje ich najstarszych dzieci: syn Jankiel, urodzony 07.04.1910 r., oraz córki Ruchla, urodzona 25.04.1913 r., i Fajgla, urodzona 08.10.1913 r. Do Olkusza przeprowadzili się w 1914 r. z Bydlina, tu urodziła się najmłodsza trójka ich dzieci: córki Marjem-Estera, urodzona 09.06.1917 r. i Chana, urodzona 10.03.1921 r. oraz syn Dawid, urodzony 01.02.1924 r. W 1928 r. Moszek Chaim wybrany został członkiem Rady Nadzorczej Banku Komercyjnego (później: Bank Ludowy) spółdzielni z o. o. w Olkuszu⁵⁷⁸

Najstarszy syn Jankiel ożenił się w Strzemieszycach Wielkich 30.12.1941 r. z Itlą Gliksztajn. Dawid od marca 1941 r. przebywał w obozie pracy Gogolin, od maja 1942 r. w obozie Bunzlau, skąd od lutego do marca 1945 r. piechotą w marszu do Dora/Nordhausen, gdzie przebywał do 31.03.1945 r., a następnie w drodze do Belsen, gdzie w Celle wyzwolony został przez wojska brytyjskie⁵⁷⁹.

Rodzina Moskaka-Chaima i Liby Cukiermanów (na zdjęciu odwrętny opis Belli Borensztajn-Rotner), od lewej w górnym rzędzie: Ruchla, Chaja Frajna, Moszek-Chaim, Jankiel, Liba, Fajgla, od lewej w dolnym rzędzie: Marjem-Estera, Dawid, Chana (źródło: http://olkusczydzi.pl/wp-content/uploads/2016/08/bella_rotner_photos_2.pdf, s. 4)

⁵⁷⁸ AAN, sygn. 213/13044 Bank Ludowy (Komercyjny) w Olkuszu, wyciąg z protokołu nr 11 Dorocznego Walnego Zebrania członków z 03.04.1928 r., k. 40.

⁵⁷⁹ Archiwum w Arolsen (ITS nr Z-5021).

Ruchla Cukiermanówna. J. Cukerman,

Podpisy Ruchli i Fajgli Cukierman na listach uczennic siedmioklasowej powszechnej szkoły żeńskiej w Olkuszu w 1926 r. (źródło: <http://polska1926.pl/karty/30360> i <http://polska1926.pl/karty/30362>)

Dawid Cukierman, zdjęcie z dokumentu z 1950 r. (źródło: źródło: <https://digitalcollections.its-arolsen.org/03020101/name/pageview/4063890/4324017>)

Rodzice oraz córki i najstarszy syn zamordowani zostali w czasie wojny. Wojnę przeżył tylko najmłodszy syn Dawid⁵⁸⁰. Nieznany jest natomiast los Liby Szwarcbbaum, urodzonej 02.05.1911 r. w Wolbromiu, córki Binema i Ruchli z domu Majteles, kuzynki Moszka-Chaima Cukiermana, która do Olkusza przybyła w 1926 r. z Wolbromia. Nieznany jest też los Rywki Wajsman, ich sublokalki, urodzonej 18.04.1906 r. w Końskich, córki Herszlika i Mindli z domu Wajngarten, nauczycielki, która po dziesięciu latach pobytu w Olkuszu (przed Górnica 28 przy Augustjańskiej 20 m. 3 i przy 3 Maja 2) 21.06.1939 r. wróciła do Końskich.

Na Wolbromskiej 2 mieszkał starszy brat Liby Szaja, a na 3 Maja 34 młodszy brat Icyk. Na Augustiańskiej 12 m. 2 mieszkała ich córka Chaja Franja Rotner.

⁵⁸⁰ Archiwum w Arolsen (ITS nr Z-5021).

Chil i Etlā LESMAN oraz córka Małka Gitla i syn Rachmil

Chil, syn Izraela Majera i Mariem z domu Minc, urodził się 01.05.1902 r. w Olkuszu, był kupcem. Jego żona Etlā urodziła się w 1899 r. Oboje oraz syn Rachmil, urodzony 15.08.1928 r., i córka Małka Gitla, urodzona 09.08.1934 r., przeprowadzili się do Olkusza z Będzina w 1936 r.

Cała rodzina zamordowana została w czasie wojny, rodzice z synem znaleźli się na częściowej liście deportacyjnej do obozu zagłady sporządzonej w czerwcu 1942 r. w czasie likwidacji olkuskiego getta pod poz. 684, 696 i 698⁵⁸¹.

Rodzice Chila z dwoma jego braćmi mieszkali w swoim domu przy pl. Piłsudskiego 23, przy Krakowskiej 4 mieszkała jego siostra Perla Pankowska, przy 3 Maja 37 brat Wólf-Dawid.

Przesiedlenie do getta (fragment), po prawej prawdopodobnie Górnica 31, dalej Górnica 29 i 27
(źródło: archiwum PTTK Olkusz)

⁵⁸¹ K. Kocjan, *Zagłada olkuskich Żydów*, s. 138-139.

Gołda i jej córka Rachela, Estera i Perla FAJNER

Siostry to córki Herszela-Berka i Rachli z domu Goldfeld, wszystkie urodziły się w Olkuszu. Gołda urodziła się w 1902 r., Estera urodziła się 21.04.1906 r., a Perla w 1910 r. Gołda i Perla mieszkały na Bóźnicznej 5 m. 1, skąd 09/13.05.1934 r. przeprowadziły się Górnica 31 (choć rejestr odnotowuje także w międzyczasie adres Górnica 33), gdzie dołączyła do nich z Sosnowca Estera, a przy matce Gołdzie mieszkała także córka Rachela, urodzona 29.04.1933 r. 09.02.1941 r. Gołda z córką Rachelą przeprowadziły się na Bóźniczną 10.

Gołda i Estera zamordowane zostały w czasie wojny, los Perli i Racheli jest nieznanym.

Ich matka Rachla Fajner z domu Goldfeld, córka Mordki-Judy i Rajzli z domu Gemojner, wdowa, urodzona 05.10.1864 r. w Olkuszu, handlarka, mieszkała razem z córkami Gołdą i Perlą na Bóźnicznej 5 m. 1, gdzie zmarła 29.12.1932 r. (choć rejestr odnotowuje ją razem z córkami także na Górnicy 33). Przy Górnicy 13 mieszkała ich siostra Tauba Rozenfeld, przy Parczewskiej 4 siostra Blima Glazer, przy 3 Maja 80 siostra Rachla Goldfeld. Wnuczek Rachli Naftali Feder wymienia także troje innego rodzeństwa mieszkającego w Sosnowcu, którzy zginęli w czasie wojny: swoją matkę Rozę, Jaakowa i Gitlę.

Mordka i Marjem-Chana z domu Rozenfeld FRAJBERGIER oraz córki Laja i Mirla

Mordka, syn Moszka i Mirli z domu Kornbrot, urodził się 13.02.1888 r. w Wolbromiu, był kupcem, do Olkusza przeprowadził się w 1929 r. Jego żona Marjem-Chana z domu Rozenfeld, córka Mendla i Liby Chwuli z domu Rozenfeld, ur. 14.01.1897 r. w Olkuszu. Wraz z córką Lają, ur. w 1931 r., przeprowadzili się na Górnica 31 ze Sławkowskiej 8. Tu 10.04.1935 r. urodziła się ich druga córka Mirla. Ich los jest nieznanym.

Na Sławkowskiej 8 mieszkała z nimi także matka Marjem-Chany Liba z domu Wajcman Rozenfeld, która przeprowadziła się z nimi na Górnica 31, gdzie zmarła 20.12.1935 r. Tu przez rok mieszkała jako sublokatorka spokrewniona z nimi Rajzla Rozenfeld, która sprowadziła się z Dąbrowy Górnicy i tam też w 1936 r. wyjechała.

Przesiedlenie do getta (fragment), po lewej prawdopodobnie Górnicza 32 (archiwum PTTK Olkusz)

Górnicza 32 (obecnie Górnicza 1)

Właścicielką domu była Anna-Katarzyna Jarno z domu Folkter, rzymska katoliczka. Nieruchomość była tożsama z Kościuszki 11⁵⁸³. Mieszkali tam zarówno rzymscy katolicy, prawosławni, jak i rodziny wyznania mojżeszowego. 01.09.1939 r. mieszkają tam następujące rodziny żydowskie:

Manys i Małka z domu Borensztajn WAJCENBERG, córki Laja, Chaja Ruchla i Pesla oraz teść Jochym-Józef BORENSZTAJN

Manys, syn Lejzora i Haji Ruchli z domu Zelmanowicz, urodził się 01.10.1896 r. w Sezelowie (gm. Topola, pow. Pińczów), był robotnikiem-piekarzem, do Olkusza przeprowadził się w 1921 r. z Będzina. Jego żona Małka z domu Borensztajn urodziła się w 1900 r. w Olkuszu, podobnie jak ich trzy córki: Laja, urodzona w 1926 r., Chaja Ruchla, urodzona w 1928 r., i Pesla, urodzona w 1930 r. Razem z nimi mieszkał ojciec Małki Jochym-Józef Borensztajn, syn Szmula-Majera i Pesli z domu Glajtman, ur. 01.06.1854 r. w Olkuszu, wdowiec. Do 1937 r. mieszkała z nimi także siostra Małki Estera Borensztajn, która wyprowadziła się wtedy do Sosnowca.

⁵⁸³ „Wykaz nieruchomości położonych w mieście Olkuszu” z 1935 r. zawiera maszynowy zapis „Anna Jarno”, gdzie imię zostało przekreślone i nadpisane przez „S-wie”, a po nazwisku dopisano „Michała” (AP Katowice, sygn. 1204/315, k. 7).

W getcie mieszkali przy Bergstr. 8, skąd 12.03.1942 r. Laja wywieziona została do obozu pracy, odnotowana na liście kobiet deportowanych tego dnia z olkuskiego getta pod poz. 95⁵⁸⁴.

Cała rodzina zamordowana została w czasie wojny. Los Jochym-Józef Borensztajna jest nieznan.

Gitla z domu Szpigler ERLICHMAN oraz synowie Szymon, Salomon i Jakub

Gitla z domu Szpigler, urodzona w 1897 r., handlarzka, do Olkusza przybyła 15.06.1939 r. z Chorzowa wraz z synami Szymonem, urodzonym w 1925 r., Salomonem, urodzonym w 1928 r. i Jakubem, urodzonym w 1936 r.

Ich los jest nieznan.

Pod tym adresem mieszkała rodzina Blumenfeldów: Michael (Michel/Machel), syn Mojsiego i Fejgli Rochli z domu Wolchender, urodzony 26.07.1875 r. w Olkuszu, handlarz oraz jego żona Dyna z domu Ejrinsfrid/Erenfryd, którzy pobrali się 30.03.1901 r. w Żarkach, skąd w 1902 r. Dyna przeprowadziła się do Olkusza. Razem z nimi mieszkały dwie ich córki: Blima-Gitla, urodzona 26.06.1908 r. w Sułoszowej i Chana-Tołca, urodzona 02.02.1912 r. w Olkuszu. Michael zmarł 24.11.1932 r. w Olkuszu. Dyna zmarła 01.12.1935 r. w Olkuszu. Chana-Tołca wyjechała 20.10.1933 r. do Będzina, a Blima-Gitla wyjechała tam 15.02.1936 r.

Górnicza 33 (obecnie za Górnicza 4)

Z rejestru mieszkańców nie wynika, kto był właścicielem budynku, bo wszyscy mieszkańcy mają status lokatorski, natomiast wykaz nieruchomości położonych w Olkuszu z 1935 r. zawiera maszynowy zapis „Wincenty Markiewicz”⁵⁸⁵. Mieszkali tam zarówno rzymscy katolicy, jak i rodziny wyznania mojżeszowego. 01.09.1939 r. mieszkali tam następujące rodziny żydowskie:

Hersz-Zelma i Szajndla z domu Sztern KOLIN, córka Chana i synowie Kasryel i Kopel

Hersz-Zelma, syn Nuchyma-Dona i Elki z domu Chelisiewicz, urodził się w 1897 r. w Olkuszu, był handlarzem. Jego żona Szajndla z domu Sztern, także urodziła się w 1897 r. (choć nie odnotowano jej danych w karcie mieszkańców, gdzie w pustej rubryce widnieje tylko pieczętka „Sara” przystawiana przez niemiecką administrację

⁵⁸⁴ K. Kocjan, *Zagłada olkuskich Żydów*, s. 98.

⁵⁸⁵ „Wykaz nieruchomości położonych w mieście Olkuszu” z 1935 r. (AP Katowice, sygn. 1204/315, k. 6).

okupacyjną dla oznaczenia kobiet żydowskich). Troje ich dzieci urodziło się w Olkuszu: syn Kasryel 05.02.1927 r., córka Chana 08.05.1929 r. i drugi syn Kopel 05.06.1934 r.

Los ojca Hersza-Zelmy jest nieznan. Matka Szajndla wraz z dziećmi zamordowani zostali w obozie zagłady, do którego wywieziono ich w czerwcu 1942 r. w trakcie likwidacji olkuskiego getta, a odnotowani zostali na częściowej liście deportacyjnej pod poz. 410-415, gdzie odnotowanych zostało także dwoje innych dzieci: Nuchym urodzony w 1931 r. i Rywka urodzona 1933 r.⁵⁸⁶

Na Bóźnicznej 2 mieszkał starszy brat Hersza-Zelmy Lejb-Fiszel, a na Żuradzkiej 14 jego młodsza siostra Laja Frydman.

Szlama i Jacheta z domu Rok vel Bakalarz GUTFELD oraz synowie Szaja i Mordka

Szlama, syn Mordki i Szajndli z domu Szterner, urodził się w 1902 r. w Olkuszu, był fryzjerem właścicielem zakładu. Jego żona Jacheta z domu Rok vel Bakalarz, córka Chaima-Wólfa i Hindy z domu Tajcher, urodziła się 05.12.1906 r. w Działoszycach. Tam też pobrali się 16.08.1927 r. i tam 17.09.1928 r. przyszedł na świat ich starszy syn Szaja. Młodszy syn Mordka urodził się 15.10.1932 r. w Olkuszu. Do 10.11.1934 r. mieszkali na Pocztovej 2, skąd przeprowadzili się na Górnicyą 33. 15.10.1937 r. Jacheta z synami wyjechała do Działoszyc.

Ich los jest nieznan.

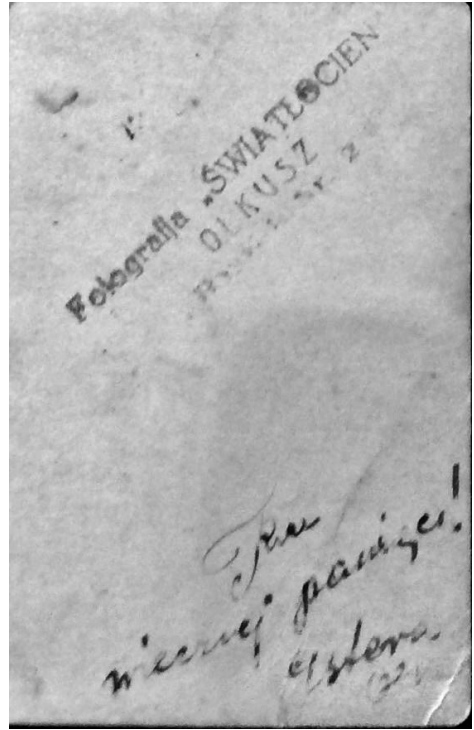
Szlama i Masia z domu Szpilman GUZA/Y, córki Chaja-Estera, Liba-Ita i Brajndla oraz syn Lejzor

Szlama, syn Efraima Hersza i Laji Cyrli z domu Bekier, urodził się 17.07.1890 r. w Kurozwękach (pow. Stopnica), był robotnikiem-szewcem (cholewkarzem), do Olkusza przybył w 1914 r. z Chmielnika. Jego żona Masia z domu Szpilman, córka Abrama i Brajndli z domu Sztorchan, urodziła się 30.11.1885 r. w Olkuszu, tu też pobrali się 06.04.1914 r. W Olkuszu urodziły się ich dzieci: córka Chaja-Estera, urodzona 15.03.1915 r., córka Liba-Ita, urodzona 10.12.1917 r., syn Lejzor, urodzony 10.01.1923 r. i córka Brajndla, urodzona 10.12.1925 r. Do 15.12.1937 r. rodzina mieszkała przy pl. Piłsudskiego 28, kiedy to przeniosła się na Górnicyą 33.

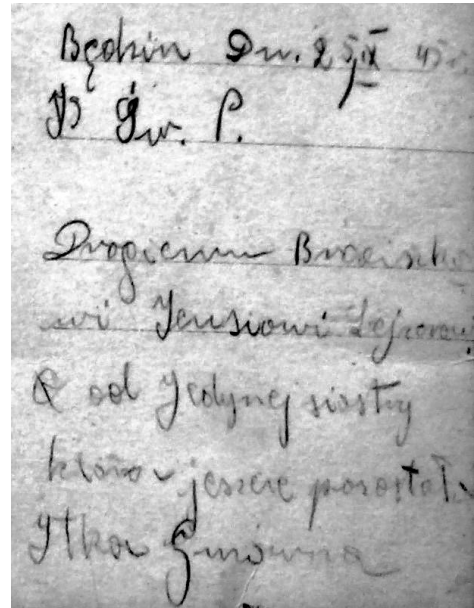

Podpis Chaji-Estery Guzy na liście uczennic siedmioklasowej powszechnej szkoły żeńskiej w Olkuszu w 1926 r. (źródło: <http://www.polska1926.pl/karty/30368>)

⁵⁸⁶ K. Kocjan, *Zagłada olkuskich Żydów*, s. 132.

Chaja-Estera (archiwum Saula Zuckera)

Lejzor (archiwum Saula Zuckera)

W kwietniu 1941 r. (? może 1942, skoro wspomina o przeprowadzce rodziny do getta) Liba-Ita z bratem Lejzorem i siostrą Brajndlą (Fajglą) wysłani zostali do getta w Będzinie, gdzie Liba-Ita pracowała w krawieckim szopie Rosnera. Po rozpoczęciu likwidacji będzińskiego getta, podczas której zginął brat i siostra Liby-Ity, ona sama wywieziona została 3 sierpnia 1943 r. do obozu Auschwitz-Birkenau, gdzie zarejestrowano ją pod numerem 52912, i pracowała na polu, przy budowie dróg i w kuchni. Na początku stycznia 1945 r. wysłana została w marszu śmierci do Ravensbrück, a w marcu 1945 r. przeniesiona została do podobozu Neustadt-Glewe, gdzie 2 maja 1945 r. została wyzwolona.

Rodzice z trojgiem dzieci zamordowani zostali w czasie wojny. Ocalała jedynie Liba-Ita, odnotowana w powojennym wykazie osób zarejestrowanych w Olkuszu pod poz. 48⁵⁸⁷. W waszyngtońskim Muzeum Holocaustu znajduje się podarowany przez jej syna Saula zbiór dokumentów jej i jej męża Carla zawierający między innymi zdjęcia rodzeństwa Chaji-Estery i Lejzora, a na stronach Muzeum dostępny jest także film – jej świadectwo jako Edith Zucker⁵⁸⁸.

Przy pl. Piłsudskiego 10 mieszkali rodzice Szlamy wraz z jego siostrą Chaną, przy Górniczej 6 siostra Estera-Itka Grobajzen, a przy 3 Maja 12 brat Szymon.

⁵⁸⁷ K. Kocjan, *Zagłada olkuskich Żydów*, s. 163.

⁵⁸⁸ <https://collections.ushmm.org/search/catalog/irn693335>.